

Beleidsplan 2021 - 2025

ATD VIERDE WERELD in België
ALL TOGETHER IN DIGNITY - SAMEN VOOR WAARDIGHEID

Beleidsplan 2021 - 2025

Uitgave van ATD Vierde Wereld Vlaanderen

Victor Jacobslaan 12

1040 Brussel

02/647.92.25

contact@atd-vierdewereld.be

www.atd-vierdewereld.be

www.joseph-wresinski.org/nl

www.aandeonderkant.be

facebook.com/ATDVla

facebook.com/ATDVlaVU

facebook.com/aandeonderkant

Verantwoordelijke uitgever: Marijke Decuypere

Foto's: ATD Vierde Wereld, tenzij anders vermeld

Inhoud

Inleiding	8
Op weg naar beleidsplan 2021-2025	9
1.Ontdekkingsreis naar Méry, internationaal centrum (zomer 2018)	9
2.Bevraging identiteit en rol ATD/ leden en eerste planningsdag.....	10
3.Volksuniversiteit juni 2019 met als thema “belang van de volksuniversiteit”	11
4.Eerste planningsdag: 04/07/2019.....	11
5.Tweede planningsdag: 26/08/2019	13
6.Derde planningsdag: 29/11/2019	15
7.Afstemmen met Welzijnsschakels en het Netwerk tegen armoede	17
Covid-19 maatregelen	18
Wat er veranderde ten opzichte van het vorige beleidsplan	20
Ontwikkelingen binnen ATD	20
Externe ontwikkelingen	26
Internationale ontwikkelingen	32
Doelgroep en missie	34
Doelgroep	34
Missie	36
Strategische en operationele doelstellingen.....	38
S.D.1: Mensen met langdurige armoede – ervaring leren ATD Vierde Wereld kennen en zetten met ATD Vierde Wereld stappen zodat ze meetellen in de samenleving .	39
O.D.1.1: We brengen in kaart waar we mensen met langdurige armoede-ervaring kunnen vinden en zoeken mensen met langdurige armoede-ervaring op	41
O.D.1.2: We organiseren vorming en intervisie voor ervaringsdeskundigen en medestanders We zetten tandems in om present te zijn bij gezinnen in armoede	42
O.D.1.3: In tandem bereiken we mensen met langdurige armoede-ervaring. We realiseren presentie bij gezinnen met jonge kinderen	43

O.D.1.4: Samen met de mensen die we via presentie bereiken treden we in dialoog met hulpverleners, diensten zodat de mensen die we bereiken hun rechten bekomen.	43
O.D.1.5: We ontwikkelen tools die ons in staat stellen om samen met de betrokken vrijwilligers ATD voor te stellen aan mensen met langdurige armoede-ervaring.....	44
S.D.2: Mensen in armoede komen samen, vinden steun bij elkaar en ontmoeten vrijwilligers zonder armoede-ervaring. Tijdens die bijeenkomsten leren mensen in armoede het woord nemen en worden ze sterker om samen met vrijwilligers zonder armoede-ervaring zich in te zetten voor een maatschappij die niemand achterlaat	46
O.D.2.1: We bevragen de mensen/ gezinnen, die we via presentie bereiken, over gebeurtenissen in de samenleving en bereiden met hen de volksuniversiteit voor	48
O.D.2.2: We organiseren laagdrempelige ontmoetingsmomenten voor verschillende leden of lokale groepen	49
O.D.2.3: Kindvriendelijke activiteiten staan centraal tijdens de volksuniversiteit om de deelname van gezinnen met jonge kinderen gemakkelijker te maken	50
O.D.2.4.: In de volksuniversiteit bieden we Welzijnsschakels of andere organisaties een complementaire werking aan	50
O.D.2.5: Door de volksuniversiteit leren mensen hun rechten kennen, leren ze van elkaars ervaring en leren ze hun mening formuleren.....	51
O.D.2.6: Samen met een groepje deelnemers van de volksuniversiteit maken we een verslag van de voorbije volksuniversiteit.....	52
O.D.2.7: Vlaamse leden nemen deel aan nationale en Europese ontmoetingsmomenten waaronder de Europese volksuniversiteit	53
O.D.2.8: We organiseren vormingen voor onze vrijwilligers al of niet met partnerorganisaties	54
O.D.2.9: Via de nieuwsbrief, website en facebook-pagina informeren we onze vrijwilligers en geïnteresseerden over good practises, vormingen en acties. We hebben daarbij ook aandacht voor internationaal nieuws	54
O.D.2.10: We vormen een groep van vrijwilligers met of zonder armoede-ervaring die ook specifieke aandacht hebben voor milieu en klimaat.....	55

S.D.3: De kennis van mensen in armoede is het uitgangspunt om aan maatschappelijke verandering te werken. Zo evolueren we naar een maatschappij die niemand achterlaat.....	57
O.D.3.1: Vanuit ons present-zijn bij mensen met langdurige armoede-ervaring en vanuit de volksuniversiteit geven we signalen door aan het Netwerk tegen Armoede en dragen bij aan haar overleggroepen.....	58
O.D.3.2: Het boek “Aan de onderkant ligt de lat altijd hoger” en de website www.aandeonderkant.be gebruiken we om duidelijk te maken wat armoede inhoudt	59
O.D.3.3: We kiezen gastsprekers voor de volksuniversiteit in functie van de maatschappelijke verandering die zij nadien in hun werk midden kunnen bewerkstelligen. Met enkele politici bouwen we contacten uit	60
O.D.3.4: De kennis die we opdoen via presentie en de volksuniversiteit geven we door via eigen kanalen en via externe publicaties	61
O.D.3.5: We gebruiken de kennis van mensen in armoede om onderzoekvragen aan de academische wereld voor te stellen.....	62
O.D.3.6: We nemen actief deel aan de Woonzaak	63
O.D.3.7: Samen met mensen met armoede-ervaring nemen we deel aan lokale, regionale en nationale structurele overlegorganen	64
O.D.3.8: Op 17 oktober organiseert ATD Vierde Wereld zelf of samen met anderen evenementen in verschillende Vlaamse provincies en Brussel.....	64
O.D.3.9: We verspreiden het ideeëngoed van Joseph Wresinski	65
Kwaliteitsbeleid	67
Schema strategische en operationele doelstellingen	68
Werkingsgebieden	77
Samenwerkingsverband en organisatiestructuur	83
Op Vlaams niveau	83
Op federaal niveau	85
Op internationaal niveau	86
Op lokaal niveau	87
Interne organisatiestructuur	90

Begroting.....	92
Personeelsinformatie en toepasselijke salarisschalen	93
Jaarplan 2021	94
Bijlages.....	102
Bijlage 1: Brief van de volksuniversiteit	102
Bijlage 2: Echo's van de volksuniversiteit.....	103
Bijlage 3: Folder straatbibliotheek.....	108
Bijlage 4: Flyer volksuniversiteit.....	110
Bijlage 5: Artikel in Visie	112
Bijlage 6: artikel Wereldmorgen.....	116

Inleiding

De activiteiten en werking binnen ATD Vierde Wereld worden mee gedragen door vrijwilligers. Het was dan ook evident dat zij onze tochtgenoten waren op weg naar dit nieuw beleidsplan. Zij beslisten mee welke richting we verder uit gaan en hoe we deze weg willen afleggen.

Dit beleidsplan bevat de duidelijke keuze om op zoek te gaan naar mensen in armoede die niet echt meetellen in onze samenleving. We willen hen via onze werking de kans bieden om volwaardig aan de samenleving deel te nemen. Mensen die zich uitgesloten voelen participeren niet zomaar aan de maatschappij. Werken aan hun maatschappelijke emancipatie is een heel proces. Andere mensen in armoede ontmoeten en elkaars ervaringen erkennen zijn belangrijk. Daarnaast bieden deze ontmoetingsmomenten kansen om van elkaar te leren en samen stappen vooruit te zetten. Werken aan maatschappelijke emancipatie van mensen in armoede betekent ook dat we binnen ATD Vierde Wereld inzetten op gelijkwaardigheid. Mensen in armoede mogen bij ons ervaren dat ze meetellen en dat hun bijdrage nodig is om te evolueren naar een meer solidaire samenleving.

Meetellen in onze samenleving betekent dat iedereen gelijke toegang heeft tot zijn rechten. Dit is vandaag niet zo. Vrijwilligers met en zonder armoede-ervaring willen met de brede samenleving de dialoog aangaan om hen duidelijk te maken hoe complex armoede is. Naast dialoog willen we burgers uitnodigen om samen met onze vrijwilligers te kiezen voor een meer solidaire samenleving, een samenleving die niemand achterlaat. Het armoededecreet biedt ons een uitstekende kans om onze keuzes voor de komende 5 jaar te realiseren.

Op weg naar beleidsplan 2021-2025

Op verschillende momenten stonden we met onze leden stil om over onze toekomst na te denken. De verschillende momenten zijn:

- Zomer 2018: ontdekkingsreis internationaal centrum.
- Voorjaar 2019: bevraging bij onze leden en groepen
- Eind juni 2019: volksuniversiteit: waarom is de volksuniversiteit belangrijk voor jou?
- 3 Planningsdagen: 4 juli, 26 augustus en 29 november 2019
- Afstemmen met Welzijnsschakels en het Netwerk tegen armoede

Tussen die verschillende planningsdagen werkte een klein groepje verdere stappen uit, die telkens op de volgende planningsdagen besproken werden. Na de laatste planningsdag kwamen de stafmedewerkers en 3 medestanders bijeen om de strategische en operationele doelstellingen vast te leggen.

We zoomen hier in op de verschillende momenten:

1.Ontdekkingsreis naar Méry, internationaal centrum (zomer 2018)

Wat gebeurde er?

- Rondleiding met bezoek bureau Père Joseph (stichter van ATD Vierde Wereld)
  - Ontmoeting met Rosario Ugarte rond actie in Mexico ciudad, team Taporí internationaal (internationale kinderbeweging van ATD) , Tanzaniae permanent werker over de actie in Tanzania
  - Lezen van en uitwisselen rond de basisopties van de internationale beweging.
- We weerhielden volgende zaken voor onszelf maar ook om te gebruiken in onze werking in de toekomst.
- Samenwerken is belangrijk.(met mensen in armoede, tussen verschillende mensen is verrijkend, geeft kracht/solidariteit. Door samen te werken kunnen we veel bereiken.
  - Belang van gedachtegoed Père Joseph
  - Op een creatieve manier kan je ook een boodschap overbrengen
  - Het is een lange weg om iets te bereiken

-
- Prioriteit: Menswaardigheid van iedereen
  - Gelijkwaardigheid van mensen
  - Onaanvaardbaarheid van armoede/onrecht
  - We willen niemand achterlaten.
  - Belang communicatie : goed verwoorden van onze boodschap
  - Mentaliteit, publieke opinie veranderen
  - Moed, doorzetting en kracht van mensen in armoede wereldwijd / inzet voor lotgenoten
  - Internationale beweging geeft energie en kracht – armoede is internationaal
  - Mensen in armoede worden scheef bekeken door politici en andere mensen in de maatschappij
  - Armoede is onaanvaardbaar. We moeten dat duidelijk maken zodat er verandering komt.

Op basis van bovenstaande gegevens schreven we wegwijzers voor de toekomst:

Wegwijzer 1: Het is een schande dat mensen in armoede moeten leven. Elke mens als mens zien en ook zo handelen, zonder uitzonderingen

Wegwijzer 2: De menswaardigheid van ieder mens is belangrijker dan de macht van het geld

Wegwijzer 3: De onrechtvaardigheid, vernedering, schaamte, machteloosheid, uitsluiting die mensen in grote armoede doorstaan, kunnen we niet aanvaarden

Wegwijzer 4: We zijn verplicht ons aaneen te sluiten en solidair te zijn

Wegwijzer 5: We moeten ons verzetten om onze rechten te doen eerbiedigen

Wegwijzer 6: mensen in armoede hebben een zware rugzak

2.Bevraging identiteit en rol ATD/ leden en eerste planningsdag

Voorjaar 2019 trokken we naar onze plaatselijke groepen en we stuurden een vragenlijst naar medestanders.

Van de verslagen en ingestuurde antwoorden van de medestanders maakten we een synthese.

3.Volksuniversiteit juni 2019 met als thema “belang van de volksuniversiteit”

De aanwezigen bevestigden hoe belangrijk de volksuniversiteit voor hen is:

“Je leert er spreken, je leert er je rechten kennen, je leert van elkaar, je zelfwaardegevoel groeit, je ervaart dat je niet alleen bent en samen werk je aan verandering.” (zie ook S.D. 2).

4.Eerste planningsdag: 04/07/2019

We gebruikten de synthese van onze bevraging om de zwaktes, sterktes en uitdagingen in kaart te brengen (zwakte/sterkte- analyse).

Zwaktes:

- Kloof tussen wij – wereld: binnen ATD zijn we samen, bij ATD voelen we ons aanvaard, gerespecteerd, in de buitenwereld niet
- Kloof tussen rijk – arm
- Kloof tussen wij – beleid (duurt te lang, prioriteiten benadrukken)
- Bekender worden (= instrument om kloof te verminderen). Nog meer inzetten op informeren en sensibiliseren.
- Verjonging: we slagen er niet om te verjongen en te vernieuwen.
- Kloof: we weten nog te weinig van elkaar, wat in andere landen of groepen gebeurt, we weten te weinig over kleine overwinningen, de stappen die gezet worden om zaken te veranderen. Communicatie: we maken te weinig onze prioriteiten bekend, welke contacten zijn er met de politiek? Hoe kunnen we goed uitleggen wat ATD is?
- Het duurt lang om iets te bereiken.
- Naamsbekendheid: ATD is niet gekend
- Te weinig over Père Joseph gesproken en wat hij voor de armen gedaan heeft
- Vernieuwen en verjongen van alle leden en in het bijzonder de medestanders
- Presentie: op weg gaan met mensen in armoede op hun ritme

-
- Meer acties: samen met anderen en eigen acties van ATD (bv actie rond statuut pleegouders was een initiatief van ATD)
  - Geen jongerenwerking meer
  - Plaats van ATD binnen bredere (burger)beweging en andere organisaties

Sterktes:

- Enorme voorbereiding van dialoog tussen mensen in armoede en zonder armoede
- Armen en rijken worden niet tegen elkaar uitgespeeld. Ze ontmoeten elkaar en leren van elkaar over de grenzen heen
- Evenwaardig
- Niemand achterlaten
- Bij ATD worden acties bedacht vanuit de mensen
- Elkaar respecteren zoals ze zijn en elkaar ondersteunen. Je mag je mening zeggen en je wordt niet aangevallen
- We leren van elkaar, zo verwerven we een schat aan kennis
- Er wordt iets gedaan met wat we zeggen
- Bewust worden van de gelijkwaardigheid van iedereen
- Ontmoeten van anderen: je ontmoet mensen uit andere groepen, landen en mensen met een andere leefwereld.
- De hartelijkheid van ATD: persoonlijk karakter, is respectvol en je ervaart vertrouwen.
- Groeiend patrimonium: opgericht door Père Joseph, we hebben 60 jaar ervaring en we zijn internationaal
- Wie naar ATD komt groeit als mens: we evolueren samen, we leren van elkaar (als groep en individueel)
- Radicaal in zijn boodschap: b.v. andere organisaties denk en vaak hoe kunnen we armoede draaglijker maken, ATD zegt : armoede kan niet.
- Uitdagingen
- Vorming geven aan mensen die niet in armoede leven. Meer in dialoog treden met mensen die niet in armoede leven.
- Ontmoeting en uitstappen: met medestanders, leden onder elkaar, met iedereen
- Maatschappelijke verandering: We worden nog steeds scheef bekeken, we willen b.v. dat het OCMW anders met ons omgaat, we willen dat mensen in armoede een volwaardige plaats in de maatschappij krijgen.

- Informatie tussen de verschillende ATD- groepen : wat gebeurt er in de verschillende groepen, wat hebben we bereikt : dit beter communiceren.
- Verbinding tussen groepen (elkaar ontmoeten)
- Meer leren van groepen in Wallonië en over de grenzen heen
- Medestanders en militanten / bondgenoten in het beleid zoeken (cfr. sociale bewegingen). We moeten inzetten op het winnen van medestanders die mee beleid maken
- Kruising van Kennis moet meer gebeuren
- Nieuwe verdeling => solidair & samenleving
- Communicatie verbeteren: beeld van mensen in armoede “we zijn niet alleen slachtoffer” => onze sterkte punten en inzet tonen aan de buitenwereld
- Zoeken hoe we de media “structureel” kunnen meekrijgen
- Juridische stappen blijven zetten
- Presentie, ook voor onze ervaringsdeskundigen die het moeilijk hebben (geen netwerk hebben)

5. Tweede planningsdag: 26/08/2019

Op basis van de resultaten van de eerste planningsdag en rekening houdend met de wegwijzers die we tijdens de ontdekkingsreis maakten formuleerden we doelstellingen voor de komende 5 jaar. We groepeerden de doelstellingen in 4 clusters: niemand achterlaten, ATD geeft kracht, communicatie en vernieuwing. Op de tweede planningsdag stelden we die clusters voor. Bij iedere cluster gaven we manieren om die te verwezenlijken. Via een powerpointvoorstelling gaven we ook een omgevingsanalyse: welke andere armoede-organisaties zijn er en wat is de huidige conjunctuur.

Iedere groep kreeg als opdracht om 5 doelstellingen voor de toekomst uit te kiezen.

Voorgestelde clusters:

ATD geeft kracht:

We gaan op weg met mensen in armoede: op hun ritme en zetten samen stappen

We voelen ons sterker, we leren elkaar kennen door b.v. samen op uitstap te gaan

We organiseren ontmoetingen tussen verschillende groepen over de grenzen heen

Vorming binnen ATD: we leren van elkaar en worden sterker

We kunnen beter opkomen voor onszelf
Doorgeven wat bij andere groepen en op internationaal vlak gebeurt

Kleine overwinningen bekend maken
We leren hoe we aan de buitenwereld ATD kunnen uitleggen

We zijn aanwezig bij gezinnen die het moeilijk hebben
We zoeken mensen die uitgesloten zijn en nog niet bij een vereniging horen en gaan met hen op weg

Communicatie:

We zorgen dat ATD bekender wordt
Het gedachtegoed van Père Joseph bekender maken

Niemand achterlaten:

We bouwen een solidaire samenleving door te informeren en te sensibiliseren
We winnen medestanders bij het beleid
Samen met anderen voeren we actie tegen het beleid
We zetten juridische stappen om wetten te veranderen of te vernietigen
Beeld rond armoede: geen slachtoffers maar mensen met inzet. We moeten hun sterke punten benadrukken
In onze communicatie (artikels, video's) maken we duidelijk dat we niemand achterlaten
In maatschappelijke debatten (zoals b.v. het klimaat) zorgen we dat de boodschap "niemand achterlaten" gehoord wordt
We overtuigen andere armoedeorganisaties dat niemand achtergelaten mag worden
We zoeken partners bij de media. We zorgen voor een ander beeld over armoede. We pleiten voor een structurele aanpak van armoede
We organiseren vorming voor organisaties, voor mensen die niet in armoede leven
Onze vorming kruising van kennis draagt bij tot een andere aanpak van armoede
Armoedeorganisaties overtuigen van het belang om samen met mensen in armoede na te denken en oplossingen te formuleren

Vernieuwing:

We zetten in op verjonging en vernieuwing van al onze leden
We starten terug een jongerenwerking

Uit de bespreking van de groepen kwamen volgende prioriteiten naar voren:

Alle groepen vinden het belangrijk dat we met mensen op weg gaan, op hun ritme. In twee groepen vinden ze dat dit met mensen moet zijn die nog niet bij een vereniging behoren en uitgesloten zijn.

We moeten ook inzetten op verjonging en vernieuwing van al onze leden.

We willen dat niemand achtergelaten wordt. Verschillende manieren werden genoemd: juridische stappen zetten, medestanders winnen bij het beleid, bij maatschappelijke debatten onze boodschap laten horen, informeren wat armoede is, meestappen in betogingen.

Samen staan we sterk: daarom is het nodig dat we elkaar beter leren kennen door b.v. uitstappen te organiseren. We leren ook veel van elkaar in vormingsmomenten. Via Kruising van Kennis leren we echt veel van elkaar.

We hebben het ook over het gedachtegoed van Père Joseph. Sommigen vinden dit heel belangrijk, anderen hebben daar twijfels over: bereiken we dan niet –gelovigen?

Worden we niet als een sekte gezien? Met zijn boodschap: weigeren van uitsluiting en op zoek gaan naar de mensen die het moeilijkst hebben kunnen we wel iedereen bereiken zonder expliciet zijn naam te vernoemen.

6.Derde planningsdag: 29/11/2019

Voor de derde planningsdag formuleerden we enkele doelstellingen en probeerden we die concreet in te vullen.

Doelstellingen die voorgelegd werden:

- **We laten niemand achter door mensen die uitgesloten zijn op te zoeken en met hen op weg te gaan**
- **We laten niemand achter: dit maken we duidelijk via acties**
- **Door mensen bijeen te brengen worden mensen sterker**
- **We zoeken nieuwe leden (vernieuwing, verjonging)**

We stelden ook de vraag van de internationale beweging om mee te werken aan een internationaal onderzoek “welke obstakels verhinderen het gezinsleven?”

We namen volgende zaken mee:

- **We laten niemand achter door mensen die uitgesloten zijn op te zoeken en met hen op weg te gaan**

Het was niet altijd evident om met de aanwezige mensen in armoede verdere stappen te zetten. Het voorstel om te focussen op gezinnen werd door sommige alleenstaande mannen in armoede als een bedreiging ervaren in de zin van ‘ga ik nog wel welkom zijn’ of ‘ga ik nog wel mijn plek vinden bij ATD’.

Iedereen vond het belangrijk om mensen die we nog niet kennen en in armoede leven op te zoeken. Mensen in armoede benoemden welke rol ATD Vierde Wereld of andere verenigingen in hun leven speelde:

“We kregen soms kansen en daardoor geraakten we vooruit. We moeten ons bewust zijn dat niet iedereen die kansen kreeg. We ervoeren vroeger veel schaamte rond onze situatie. We willen dat mensen hun eigenwaarde kunnen behouden. Mensen hebben daarvoor ondersteuning nodig. We willen dat mensen zich aanvaard weten. Belangrijk dat we beseffen dat mensen geen gevoel van eigenwaarde hebben omwille van de armoedesituatie waarin ze opgroeiden of leven.”

Om mensen die in armoede leven te vinden, noemden de aanwezigen volgende zaken opvanghuizen voor daklozen, thuiszorg, samenwerken met partners, café zonder bier, moeders voor moeders, huizen van het kind, vzw tinten, sociale kruidenier.

Het vraagt tijd om vertrouwen op te bouwen en om te weten waar de armsten zijn, het is een lange weg.

Het is belangrijk om een evenwicht te vinden tussen het zoeken naar nieuwe mensen en een plaats blijven geven aan oudere leden. De meeste mensen met armoede-ervaring waren enthousiast om “nieuwe” mensen die in armoede leven op te zoeken. Ook medestanders waren hier enthousiast over.

- **We laten niemand achter : dit maken we duidelijk via acties**

We gebruiken ons boek “Aan de onderkant ligt de lat altijd hoger”.

Samenwerking met het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting en het Netwerk tegen Armoede en andere overlegstructuren.

Zorgen voor een goede, betaalbare woning is prioritair. We zien het gebrek aan een goede, betaalbare woning als grootste belemmering voor het gezinsleven. We zouden kunnen meewerken aan het internationaal onderzoek via die invalshoek. Het is belangrijk om samen met andere organisaties hiervoor te ijveren.

Klimaat is ook een prioriteit maar er zijn al velen die met klimaatverandering bezig zijn. Als we rond het klimaat werken, kunnen we jongeren winnen want dat is een thema dat hen nauw aan het hart ligt.

- **Door mensen bijeen te brengen worden mensen sterker**

De aanwezigen vonden het ook belangrijk om gelijkaardige verenigingen zoals BMLIK en Kauwenberg uit te nodigen om deel te nemen aan de volksuniversiteit. De volksuniversiteit staat nu niet genoeg open voor jonge gezinnen. Leuke activiteiten voor de kinderen zijn belangrijk, als de kinderen het leuk vinden, komen de ouders terug.

Uitstappen organiseren is een andere mogelijkheid om mensen iets bij te brengen, het is laagdrempeliger. Mensen gaan vlugger meegaan op uitstap. Je kan daar elkaar ontmoeten. Belangrijk is wel dat de uitstap goedkoop is.

Bij vormingen voor actieve leden kunnen we ook samenwerken met Welzijnsschakels en Welzijnszorg. Vormingen blijven nodig. Internationale bijeenkomsten zijn belangrijk, maar soms is de taal een drempel.

- **We zoeken nieuwe leden (vernieuwing en verjonging)**

We hadden te weinig tijd om rond deze doelstelling na te denken.

7. Afstemmen met Welzijnsschakels en het Netwerk tegen armoede

Op 17 september 2019 zaten we samen met Welzijnsschakels. Op de agenda o.a. een uitwisseling rond de eerste aanzetten voor strategische doelstellingen. Welzijnsschakels blijft vooral lokaal inzetten: kwaliteitsvolle ontmoetingsplekken voor mensen in armoede

---

aanbieden. Lokaal is Welzijnsschakels een partner in armoedebestrijding. Lokale signalen worden o.a. aan het Netwerk tegen armoede doorgegeven.

We spraken toen over het pilootproject rond wonen in een aantal gemeentes. Dat was toen nog een vaag idee en we wilden aftoetsen of Welzijnsschakels daar een mogelijke partner kon zijn.

Op 30 januari kwamen we samen met het Netwerk tegen Armoede en Welzijnsschakels om de verschillende rollen tussen het Netwerk tegen Armoede en de 2 bovenlokale verenigingen af te spreken. Het Netwerk speelt een belangrijke rol op het vlak van beleidswerk en in het communiceren rond armoede. Het werk met de kabinetten en Vlaamse armoedetoetsen afnemen zien we als een duidelijke rol van het Netwerk. Het is ook het Netwerk dat vooral in de pers het woord neemt namens mensen in armoede. Vanuit onze kennis vanuit ons present-zijn en de volksuniversiteit willen we soms ook een artikel publiceren. We spraken af dat we dit vooraf met het Netwerk communiceren.

Covid-19 maatregelen

Verschillende plannen stonden nog op til: een ontmoetingsmoment met Welzijnsschakels rond mogelijke samenwerkingen de komende beleidsperiode, het verder afstemmen van onze beleidsplannen met Welzijnsschakels en het Netwerk tegen Armoede, het definitieve plan aftoetsen bij onze leden. We wilden van dit beleidsplan ook een meer toegankelijke, beknopte versie maken voor onze leden. Deze plannen en bijeenkomsten werden noodgedwongen opgedoekt omwille van de Covid-19 maatregelen. Het vroeg tijd om ons te heroriënteren, om te overleggen over een gezamenlijke aanpak met de andere armoede-organisaties, om mee te werken binnen de Vlaamse taskforce kwetsbare gezinnen. Daardoor was het onmogelijk om de geannuleerde bijeenkomsten op een andere manier te laten doorgaan. We vonden ook onvoldoende tijd om ons beleidsplan te hertalen voor mensen in armoede. We hopen dat dit deze zomer lukt.

Bij het uitschrijven van ons beleidsplan tijdens de Corona-crisis stelden we ons ook de volgende vragen: zullen er het komend jaar / jaren opnieuw periodes van lockdown komen? Is ons beleidsplan realistisch in deze nieuwe context? We zijn van mening dat onze strategische doelstellingen ook haalbaar blijven in een andere context, misschien

---

moeten enkele operationele doelstellingen anders ingevuld worden of vraagt het meer tijd om ze te realiseren. We vinden het belangrijk om het beleidsplan samen met onze achterban uit te werken. Daarom kiezen we ervoor om ons beleidsplan momenteel niet meer te wijzigen.

Wat er veranderde ten opzichte van het vorige beleidsplan

Ontwikkelingen binnen ATD

1.Evaluatie van “de armsten bereiken, kennen, verenigen en met hen partnerschappen opbouwen met de samenleving”

In de periode 2015-2020 werd een stafmedewerker vrijgesteld om mensen in armoede te bereiken. Door zijn inspanningen slaagde hij erin om de groep in Brussel te vernieuwen. Vier mensen komen trouw naar de bijeenkomsten. Ook in Avelgem (Bossuit) leerde hij via de straatbibliotheek¹ mensen in armoede kennen.

Daarnaast stelden we vast dat hij een belangrijke rol speelde in het ondersteunen van mensen en het onderhouden van contacten met mensen in armoede die we al lang kennen. Om allerlei redenen namen zij niet meer deel aan onze groepsactiviteiten: b.v. door verhuizing, gezondheidsproblemen. Meestal willen zij wel nog via de stafmedewerker contact houden met ATD vierde wereld. Dit vraagt tijd en energie en het is ten koste van het bereiken van mensen in armoede die we nog niet kennen. We willen in deze beleidsperiode een evenwicht vinden in dit spanningsveld.

De volksuniversiteit heeft de voorbije jaren veel mensen bereikt die nog niet zo lang deelnemen. Uit nader onderzoek naar wie die mensen zijn, stelden we vast dat ze vaak al tot een welzijnsschakel of een andere vereniging waar armen het woord nemen behoorden. Bij de groep in Oostende b.v. sloten een aantal mensen in armoede aan die

---

¹ Met de straatbibliotheek gaan we op zoek naar kinderen die moeilijk toegang hebben tot boeken. We nemen boeken mee, we lezen voor en bespreken thema's die in de verhalen aan bod komen. Dat doen we buiten: een rustige hoekje op de straat of een pleintje. Daardoor is deze activiteit heel laagdrempelig en toegankelijk voor iedereen. Ook de ouders komen soms een kijkje nemen. Omdat de straatbibliotheek wekelijks doorgaat, wordt een vertrouwensband opgebouwd tussen de kinderen, hun gezinnen en de animatoren. Dat versterkt het sociaal weefsel.

---

op pensioenleeftijd naar Oostende of Bredene verhuisden en gemakkelijk de stap maakten naar de groep in Oostende. Doordat ze de werking van een vereniging waar armen het woord nemen reeds kennen of bij een ATD-groep in een andere gemeente behoorden is het gemakkelijker om de stap naar de groep in Oostende te zetten.

Tijdens de planningsdagen kozen de aanwezigen om mensen in armoede te bereiken die nog niet eerder bij een vereniging aangesloten waren. De aanwezige mensen in armoede beseffen welke meerwaarde de ontmoetingen met ATD Vierde Wereld hebben. Daarom willen ze ook andere mensen de kans geven om ATD te leren kennen. We willen in dit huidig beleidsplan dus veel gewicht geven aan het bereiken van mensen in armoede. Onze eerste strategische doelstelling is volledig uitgewerkt rond het bereiken en ondersteunen van mensen met langdurige armoede-ervaring. Het belang van ATD Vierde Wereld wordt duidelijk aangetoond door onze investering in deze getekende mensen. Deze mensen voelen zich vaak scheef bekeken bij diensten en andere organisaties.

Volgende richtvragen moeten een leidraad zijn:

- Wie is vandaag, omwille van het leven in armoede, het meest kwetsbaar?
- Wie heeft er door zijn/ haar langdurige armoede-ervaring het minst kans om zijn rechten te verkrijgen in onze maatschappij?
- Wie heeft het het moeilijkst om de vicieuze cirkel van armoede te doorbreken?

Hoewel we niet volledig willen focussen op gezinnen met jonge kinderen vinden we het wel belangrijk dat we die doelgroep expliciet bereiken. Uit onze gegevens blijkt dat we nu te weinig die doelgroep bereiken: 10 gezinnen met schoolgaande kinderen komen op regelmatige basis naar de volksuniversiteit. Via de Taporí-werking en de straatbibliotheek kennen we nog een 15-tal gezinnen. Voor ATD Vierde Wereld is het recht op een gezinsleven belangrijk. Het Netwerk tegen Armoede en Welzijnsschakels maar ook andere armoede-organisaties focussen minder op dit recht. In het najaar van 2018-begin 2019 werkten we rond dit recht op de Vlaamse en Europese volksuniversiteit. Toen kregen we signalen dat dit recht onder druk staat. Door te kiezen voor gezinnen met kinderen willen we onze kennis hieromtrent verdiepen. Deze kennis moet leiden tot een verbetering van het leven van kinderen en gezinnen die in armoede leven.

Terecht merkten onze leden op dat er nu te weinig ontmoetingsmomenten zijn. Tijdens de planningsdagen was er een expliciete vraag naar meer kansen om elkaar te ontmoeten en dit op een laagdrempelige manier.

Inzet Volksuniversiteit:

Uit de bevraging en analyse van de eerste planningsdag kwam duidelijk naar voor hoe belangrijk de volksuniversiteit is: het is een sterk vormingsmiddel. Mensen in armoede leren er hun rechten kennen, leren van elkaars ervaring, leren van medestanders en gastsprekers. Deze opgedane kennis wordt doorgegeven aan andere mensen in armoede. Ook stafmedewerkers, medestanders en gastsprekers leren van mensen in armoede op de volksuniversiteit. Deze actie blijft belangrijk in onze werking. We zochten in vorige beleidsperiode hoe gezinnen met kinderen de stap kunnen zetten naar de volksuniversiteit. Bij iedere volksuniversiteit boden we daarom kinderanimatie aan. De laatste twee jaar namen 2 gezinnen met kleinere kinderen regelmatig deel aan de volksuniversiteit. Dat is te weinig. We willen in deze beleidsperiode zoeken hoe we deze doelgroep makkelijker aan de volksuniversiteit kunnen laten deelnemen. We willen daarbij leren van internationale expertise en nemen in 2021-2022 deel aan een Europees project "Inclusive Participation, Positive Citizenship".

Gezinnen die we leerden kennen via de straatbibliotheek in Avelgem/Bossuit nodigen we uit op de laagdrempelige ontmoetingsmomenten en de volksuniversiteit.

Uit gesprekken met Welzijnsschakels blijkt dat onze volksuniversiteit voor een aantal groepen een meerwaarde kan zijn. Nu reeds neemt een Brugse Welzijnsschakels jaarlijks deel aan de regionale volksuniversiteit te Oostende. Het werkjaar 2019-2020 startten we met het openstellen van de volksuniversiteit voor deze groepen. We willen in de toekomst nog verder onderzoeken hoe we aanvullend kunnen werken en zo samen de mensen die we bereiken kunnen sterker maken.

Inzet methode Kruising van Kennis:

In ons huidig beleidsplan boden we Kruising van Kennis als extern vormingsmiddel aan. Vrijwilligers met en zonder armoede-ervaring volgden intern deze vorming en kunnen zo mee ingezet worden om de methode te gebruiken voor structurele verandering. Het Vlaams vormingslandschap is oververzadigd en we ontdekten dat het moeilijk was voor ons om binnen dit aanbod Kruising van Kennis aan te bieden. Kruising van Kennis wenden

---

we daarom in het nieuw beleidsplan enkel aan als intern vormingsmiddel om zo tot structurele verandering te komen.

2.Evaluatie “mensenrechtensvisie: de brede publieke opinie mobiliseren voor uitroeiing van grote armoede”

Bedoeling van het bereiken van mensen in armoede is om hen sterker te maken en zo samen stappen te zetten om hun leven te verbeteren. Bij het opmaken van vorig beleidsplan bleek dat scheef bekeken worden en overheersende vooroordelen t.a.v. mensen in armoede een serieuze impact hebben op het leven van mensen in armoede. Daarom startten we in het huidig beleidsplan met de campagne “waarheid of fabel”. Bedoeling was om vooroordelen t.a.v. mensen in armoede aan te pakken. Op de eerste planningsdag gaven mensen in armoede aan dat ze door de samenleving nog steeds scheef bekeken worden. Het is dan ook evident dat we in de komende beleidsperiode verder werken met ons boek “Aan de onderkant ligt de lat altijd hoger” en de website www.aandeonderkant.be. Zowel de website en het boek waren het resultaat van de campagne “waarheid of fabel.”

Tijdens de campagne “waarheid of fabel” gaven zowel onderzoekers als mensen in armoede aan dat er nog steeds een kloof is tussen hulpverlener en hulpvrager. Door met mensen in armoede samen naar hulpverleners en diensten te stappen, willen we de kijk op cliënten veranderen: mensen in armoede zetten zelf ook heel wat stappen, mensen in armoede willen vooruit en hun toekomst verbeteren. Samenwerking tussen mensen in armoede en hulpverleners is de beste manier om dit te realiseren. Onze directe contacten met hulpverleners moet er voor zorgen dat de kloof tussen hulpverlener en hulpvrager kleiner wordt en er een betere samenwerking komt tussen hulpvrager en hulpverlener.

In 2018-2019 werkten we met mensen in armoede rond duurzame ontwikkeling. Vanuit deze kennis namen we deel aan verschillende debatten rond dit thema. In de publieke opinie zien we nu reeds een verschuiving: je kan niet aan duurzame ontwikkeling werken zonder de sociale component mee te nemen. We vinden het daarom minder prioritair om daarop in te zetten. Het blijft wel belangrijk dat in het maatschappelijk debat rond klimaat en milieumaatregelen de aandacht blijft voor mensen in armoede.

Vanuit ons present-zijn en de volksuniversiteit bouwen we kennis op rond het leven in armoede. Vanuit die kennis publiceerden we een opinieartikel in de Standaard en op Sociaal.net. We verwerkten deze kennis ook in ons boek “Aan de onderkant ligt de lat altijd hoger”. Er waren sporadisch contacten met het Netwerk tegen Armoede signalen door. We willen dit in de toekomst gestructureerder aanpakken zodat de opgebouwde kennis via het beleidswerk van het Netwerk tegen Armoede mee voor verandering kan zorgen. Regelmatig overleg met het Netwerk tegen armoede bevordert dit.

De mensen die in langdurige armoede leven geven aan hoe belangrijk een betaalbare, kwalitatieve woning is. Dit kwam sterk naar voor in verschillende volksuniversiteiten. Op de ledendag in 2018 bevestigden onze leden dat dit de problematiek is die prioritair aangepakt moet worden. De ervaringskennis van mensen in armoede binnen ATD en andere verenigingen toont aan dat het schrijnend gebrek aan goede, betaalbare woningen een enorm negatieve impact heeft op het leven van mensen in armoede. Dit probleem kwam uitvoerig aan bod in de pers. Het is dan ook voor ons evident om mee te stappen in de Woonzaak. Met partners binnen de Woonzaak en relevante partners rond woonbeleid willen we nadenken hoe een goede, betaalbare woning voor iedereen toegankelijk wordt. We willen daarbij de invalshoek van gezin als uitgangspunt nemen. Het ontbreken van een goede, ruime, betaalbare woning is voor gezinnen heel stresserend. De huur en energiekosten nemen een grote hap uit het gezinsbudget en er blijft onvoldoende geld over om aan andere gezinsnoden te voldoen. Vaak is er weinig speelruimte binnen en buitenshuis. We willen de impact van het al of niet hebben van een betaalbare, goede gezinswoning op het gezinsleven nagaan. We willen samen met partners bekijken hoe we het recht op een gezinsleven kunnen verbeteren.

Wat ons bereik via sociale media betreft voor het jaar 2019:

Website ATD (ook de Franstalige):

Aantal bezoeken: 46.636

Aantal bezoekers: 37.347

Elke keer dat een bezoeker een nieuwe pagina opent: 84.913

Facebookpagina's ATD:

ATD Vierde Wereld Vlaanderen: 367 vind ik leuk en 387 volgers

ATD Vierde Wereld Vlaanderen Volksuniversiteit: 134 vind ik leuk en 145 volgers

Website Aan de onderkant ligt de lat altijd hoger (online 17 oktober):

Aantal bezoeken: 1.352

Aantal bezoekers: 957

Elke keer dat een bezoeker een nieuwe pagina opent: 8.660

Start promotie website Aan de onderkant ligt de lat altijd hoger (17 januari 2020 – eind februari 2020):

Aantal bezoeken: 736

Aantal bezoekers: 574

Elke keer dat een bezoeker een nieuwe pagina opent: 5.012

Facebookpagina Aan de Onderkant ligt de lat altijd hoger:

(23 september 2019 tot eind februari 2020):

Aan de onderkant ligt de lat altijd hoger: 121 vind ik leuks en 134 volgers

Het Vierde Wereldblad telt nu 7000 abonnees. Deze oplage willen we verhogen door het tijdschrift bij een groter publiek bekend te maken. Het team dat hiervoor instaat werd het laatste jaar met enkele externe mensen versterkt.

3.Evaluatie “verder uitbouwen van een ledenbeweging, die deelneemt aan een brede, nationale en internationale stroming van inzet en verzet tegen grote armoede”

We probeerden de twee laatste jaren van het huidig beleidsplan tegemoet te komen aan het ontbreken van intern nieuws voor mensen in armoede. Samen met de uitnodiging van de volksuniversiteit verspreidden we een gedrukte nieuwsbrief. De interne communicatie moet nog verder verbeterd worden in het bijzonder naar mensen in armoede toe.

Een groep van 20 mensen in armoede groeit door naar ervaringsdeskundigen. Zij nemen nu reeds diverse engagementen op zich binnen ATD als in hun buurt. Verdere vorming voor deze mensen blijft nodig. Het is nodig om de komende beleidsperiode ook mensen zonder armoedeachtergrond te vinden die een langdurig engagement binnen ATD willen opnemen. Omdat deze werking niet binnen het armoededecreet valt, weiden we in dit meerjarenplan niet uit over hoe we deze doelstelling operationaliseren.

Belangrijk blijft het contact met de nationale en internationale beweging en deelname aan internationale ontmoetingen. Uit evaluatie blijkt dat we nog verder moeten inzetten op het doorgeven van internationaal nieuws van ATD Fourth World.

Externe ontwikkelingen

Armoede stijgt in België en Vlaanderen:

De armoedebarmeter van Decenniumdoelen toont dat er 680.000 Vlamingen in armoede leven². Dat is 10,4 % van de Vlamingen. In België gaat het over 16%. 41.000 Vlamingen ontvangen een leefloon en dat aantal blijft stijgen. De laagste uitkeringen zijn niet zo hoog als de armoedegrens (cijfers uit november 2019).

De kansarmoede index van Kind & Gezin³ laat zien dat er steeds meer kinderen in armoede opgroeien. In Vlaanderen is de armoede op 5 jaar tijd gestegen van 11,4% in 2014 naar 14,1% in 2018.

Armoede vandaag in België en Vlaanderen:

Op 25 jaar is er nog niet veel veranderd⁴: de problemen waar mensen in armoede toen mee te kampen hadden, zijn nog steeds brandend actueel⁵. De vorige Vlaamse regering wilde armoede halveren maar kwam daar vlug op terug⁶. Door een gebrek aan aanpak van het probleem is de kinderarmoede nog meer gestegen. In de huidige legislatuur wordt er zelfs niet gepraat over het terugdringen van armoede.

Veranderde visie op armoede:

Het negentiende eeuwse liberaal discours vindt meer en meer terug ingang in het maatschappijbeeld van vandaag. Deze visie stelt centraal dat ieder zijn eigen lot in handen heeft en dat enkel wilskracht ervoor zorgt dat je ver geraakt in het leven. Daartegenover staat het gedachtegoed dat de mens ingebed is in een maatschappij en verantwoordelijk is voor zijn medemens. Het is een eis tot solidariteit, waarvan sociale

---

² [Kansarmoede index per gemeente](#) (Kind & Gezin, 2019)

³ [Armoedebarmeter kleurt donkerrood: “680.000 Vlamingen leven in armoede”](#) (HLN, 13 november 2019)

⁴ [Confronterend: 25 jaar oud verslag over armoede brandend actueel](#) (Sociaal.net, 22 januari 2020)

⁵ [Hoe ga je om met armoede op de werkvloer?](#) (ACV, 17 oktober 2019)

⁶ [Bea Cantillon scherp voor armoedebeloid Vlaamse regering: “Er is geen plan”](#) (VRT NWS, 17 oktober 2019)

---

zekerheid de uitvoering is. Na de Tweede Wereldoorlog was dit maatschappijbeeld overheersend: een welvaartstaat waar de sociale grondrechten van de burger worden gewaarborgd door de overheid. Het gevolg van de veranderende maatschappijvisie is dat kwetsbare groepen dreigen vergeten te worden omdat economisch en winstgericht denken de plaats inneemt van sociaal beleid. Daarenboven lijden deze groepen als eerste onder het verdwijnen van sociale grondrechten die eigen zijn aan een welvaartstaat. Sociale zekerheid wordt meer en meer voorwaardelijk⁷: mensen moeten eerst aan allerlei voorwaarden kunnen voldoen voor ze recht hebben op de sociale grondrechten die een menswaardig leven toestaan. Voorbeelden hiervan zijn maatregelen van de Vlaamse Regering om gemeenschapdienst in te lassen voor werklozen en het niet-indexeren van kinderbijslag van het derde kind. Armoede is geen probleem meer van de maatschappij dat we structureel moeten aanpakken, het is gereduceerd tot een probleem van het individu.

Veel vooroordelen over mensen in armoede⁸ wekken ook de indruk dat armoede hun eigen schuld is. Er zijn mensen die zelf niet in armoede leven die vinden dat zij in dezelfde armoedige omstandigheden wél uit de armoede zouden kunnen ontsnappen. Maar dan wordt ervan uitgegaan dat armoede enkel gaat om een geldtekort en slecht budgetteren. Armoede heeft echter veel meer dimensies dan alleen het financiële. Iemand met een goede gezondheid, een positief zelfbeeld, een groot netwerk en een degelijke opleiding kan andere en betere, toekomstgerichte keuzes maken dan iemand die in armoede is opgegroeid.

Nieuwe uitsluiting omwille van het klimaat:

Op vlak van klimaatbeleid ervaren mensen in armoede ook sociale uitsluiting. Ze geven aan meer te willen doen voor het klimaat maar krijgen hier niet altijd de kans voor. Mensen in armoede zijn de eerste slachtoffers van het klimaatbeleid⁹. Ze kunnen niet genieten van milieuvriendelijke alternatieven want die zijn simpelweg te duur: goed geïsoleerde woningen, duurzame elektrische toestellen of groene premies. Daar tegenover staat dat mensen in armoede in vergelijking met de gemiddelde burger wel

---

⁷ [‘Individualisme ondergraaft fundamenten van sociale zekerheid’](#) (sociaal.net, 28 oktober 2019)

⁸ [Mensen in armoede zitten in de miserie door hun eigen schuld](#) (www.aandeonderkant.be)

⁹ [Zalig zij die arm zijn, want zij zullen het klimaat redden](#) (De Standaard +, 28 februari 2019)

---

een lagere ecologische voetafdruk hebben¹⁰: ze hebben vaak geen auto, kopen tweedehands, gaan zelden op reis en besparen op water en elektriciteit.

De klimaatuitdagingen waar we voor staan dwingen tot een revolutionaire verandering in het omgaan met onze planeet en de bewoners. Het is de vraag hoe die revolutionaire veranderingen zullen uitpakken voor mensen in armoede. Bovenstaande voorbeelden maken alvast duidelijk dat een klimaatbeleid zonder mensen in armoede er bij te betrekken gedoemd is om te falen. Daarom kan een klimaatbeleid enkel werken als het hand in hand gaat met een goed sociaal beleid waarbij mensen in armoede vanaf het begin bij betrokken zijn¹¹¹².

Wooncrisis:

Een woning op de privé-markt is onbetaalbaar voor veel mensen¹³. Mensen in armoede geven vaak meer dan de helft van hun inkomen uit aan huur. Daarnaast voldoen veel van deze huizen niet aan de voorwaarden om huursubsidies te ontvangen omdat ze onvoldoende ‘gezond’ zijn om in te wonen (denk maar aan vochtplekken of een kapotte verwarming). Mensen in armoede geven aan dat het onbegonnen werk is om nog een betaalbare, goede woning te vinden¹⁴. Samen met het te laag inkomen willen ze dat daar prioritair verandering in komt.

De ‘Woonzaak’ wil daar verandering in brengen. De campagne is een samenwerking van het Vlaams Huurdersplatform, het Netwerk tegen Armoede, Welzijnszorg, Feantsa en Samenlevingsopbouw vzw. Meer dan 30 middenveldorganisaties, waaronder ATD Vierde Wereld Vlaanderen, en 40 academici en woonexperten lieten reeds blijken achter de ideeën van de Woonzaak te staan. De organisaties pleiten voor een fundamenteel rechtvaardig woonbeleid want verschillende cijfers tonen dat er op dat vlak nog veel werk is in Vlaanderen: Meer dan 155.000 gezinnen staan op de wachtlijst voor een sociale

---

¹⁰ [Niemand ziet hoe piepklein de ecologische voetafdruk van mensen in armoede is](#) (De Morgen +, 18 december 2019)

¹¹ [Voorstelling van het 10^e tweejaarlijkse Verslag 2018-2019 “Duurzaamheid en armoede”](#) (www.armoedebestrijding.be, 11 december 2019)

¹² [Duurzame ontwikkeling: ik stond erbij en ik keek er naar?](#) (De Wereldmorgen, 13 december 2019)

¹³ www.woonzaak.be

¹⁴ [Mensen in armoede zoeken niet genoeg naar een woning](#) (www.aandeonderkant.be)

---

woning, 47% van de private huurwoningen zijn ontoereikend qua kwaliteit, 52% van de private huurders betaalt meer dan 1/3e van zijn inkomen aan huur.

Participatie komt onder druk te staan:

25 jaar na het Algemeen Verslag van de Armoede is participatie van mensen in armoede nog geen gewonnen zaak. Ondanks het bestaan van het Netwerk tegen Armoede en de verenigingen waar armen het woord nemen wordt participatie nog te vaak gereduceerd tot mensen in armoede mogen hun verhaal laten vertellen, een getuigenis brengen. Het beleid van de afgelopen jaren laat zien dat die participatie in hoofdzaak eenrichtingsverkeer is. Het woord mogen nemen is nog iets anders dan gehoord worden en nog iets heel anders dan samen denken en samen werken aan oplossingen¹⁵¹⁶.

Corona-crisis:

De crisis ontstaan ten gevolge van de Covid-maatregelen troffen ons allemaal. We merken dat de maatregelen de mensen in armoede dubbel raakten: de problemen die voor de corona- crisis golden worden nog duidelijker.

We denken aan:

- Het is nog moeilijker dan gewoonlijk om rond te komen. De prijzen in de supermarkten stegen in 2 weken tijd, sociale restaurants waar je goedkoop een maaltijd kunt nuttigen zijn gesloten, kinderen zijn thuis en krijgen geen warme, goedkope maaltijd op school, iemand anders doet je boodschappen en brengt duurder producten mee, je kan niet meer naar de goedkoopste supermarkt. Een compenserende maatregel van de overheid blijft uit. Voor bedrijven, technisch werklozen komt er onmiddellijk een compenserende maatregel. Dit leidt tot frustratie en onbegrip bij mensen in armoede.
- In het onderwijs is het voor ouders in armoede moeilijk om hun kinderen bij te staan: Het ontbreken van computer/ laptop/ smartphone om taken te ontvangen en te maken, ontbreken van printer, beperkte digitale kennis of onvoldoende kennis om je kind bij de taken en nieuwe lessen te helpen zorgen ervoor dat een

---

¹⁵ <https://sociaal.net/opinie/we-worstelen-met-participatie/> (Sociaal.net 6 maart 2020)

¹⁶ <https://sociaal.net/opinie/kunnen-armoedeverenigingen-beter-een-vakbond-worden/> (Sociaal.net 8 november 2019)

---

groep kinderen achterop hinkt en zelfs definitief afhaakt. Cijfers spreken over 1/3 van de leerlingen in het secundair onderwijs dat afhaakt en geen taken indient. De kloof tussen kansrijke en kansarme kinderen dreigt groter dan ooit te worden.

- We zien dat het leven in te kleine woningen en het ontbreken van een tuin het samenleven moeilijk maakt. De stress die het leven in armoede met zich meebrengt is groter dan ooit en het gevolg is dat familiaal geweld toeneemt.
- Gezinnen in armoede hebben vaak te maken met uithuisplaatsingen van hun kinderen. Een groep van de kinderen die we kennen is in de instelling gebleven. Tijdens de periode van de lockdown is er enkel contact tussen ouders en kinderen via telefoon, messenger, skype. Pas half mei mogen sommige ouders voor het eerst terug hun kind zien. Dit weegt voor beide partijen heel zwaar. Bij sommige ouders en kinderen wordt de band nog brozer. Een aantal kinderen mocht tijdelijk naar huis maar de kinderbijslag gaat integraal of voor 2/3 naar de instelling. Andere gezinnen krijgen ondersteuning van diensten bij het opvoeden van hun kinderen. Deze ondersteuning gebeurt nu via videomeetings en vaak is een fysieke ondersteuning wenselijker.
- Mensen die op straat wonen hebben onvoldoende veilige plaatsen overdag en 's nachts om te verblijven, sociale afstand houden is voor hen niet altijd haalbaar.
- In de winkels wordt gevraagd om zoveel mogelijk met een bankkaart te betalen. Een groep mensen heeft geen bankkaart of beschikt enkel over cash-geld. Dit leidt in winkels tot vernederende opmerkingen en blikken vol onbegrip.
- De eenzaamheid, het gemis aan fysisch contact is zwaar. Niet iedereen heeft een smartphone of zelfs een telefoon.
- Ondersteuning bij heel diverse zaken wordt gemist, informatie wordt niet altijd goed begrepen.
- De stijgende vraag voor ondersteuning van het OCMW of aanvragen voor een voedselpakket tonen aan dat de groep mensen dat in armoede leeft serieus zal toegenomen zijn na de Coronacrisis.

Deze voorbeelden tonen aan dat de maatregelen die de overheid onderneemt in eerste instantie niet bedoeld zijn voor mensen in armoede. Na verloop van tijd komen er taskforces op diverse niveaus voor kwetsbare groepen.

De maatregelen om de verspreiding van Covid-19 in te dijken zorgt er anderzijds voor dat mensen een aantal problemen van mensen in armoede ook zelf meemaken. Bij een groep mensen b.v. leerkrachten dringen een aantal zaken door: men stelt vast dat niet iedereen een computer heeft, bij het ronddragen van de huiswerken ontdekken ze de schrijnende

---

woonsituatie. Er is meer empathie en solidariteit. Zal die tijdens het post-corona blijven duren?

Internationale ontwikkelingen

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen:

In september 2015 worden de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Sustainable Development Goals (SDGs) formeel aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties. Gedurende de komende 15 jaar moeten 17 SDGs, die gekoppeld worden aan 169 targets, een actieplan vormen om de wereld te bevrijden van armoede en de planeet terug op de koers van duurzaamheid zetten. De internationale beweging ATD Fourth World, waar ATD Vierde Wereld Vlaanderen deel van uitmaakt, investeerde in het beïnvloeden van deze nieuwe internationale agenda. Bij het goedkeuren van de agenda beloofden de lidstaten dat ze niemand achterlaten (leave no one behind). Daarbij willen ze ook naar streven om de meest kwetsbare personen verst achtergestelde te bereiken. De belofte “leave no one behind” is het resultaat van jaren samenwerken de Verenigde Naties en een erkenning van de meerwaarde van ATD Fourth World.

Internationale studie rond armoede-indicatoren:

In samenwerking met Oxford University onderzocht ATD Fourth World International welke indicatoren aanduiden wanneer er sprake is van armoede. In de 6 deelnemende landen, Bolivia, Tanzania, Frankrijk, Verenigd Koninkrijk, Bangladesh en Verenigde Staten, kruisten wetenschappers hun kennis met de ervaringskennis van mensen die in armoede leven en beroepskrachten die met mensen in armoede werken.

De publicatie van de resultaten van het onderzoek “The hidden dimensions of poverty” toont aan dat armoede niet enkel een gebrek aan geld is of als materiële deprivatie kan omschreven worden. Tijdens de studie werd duidelijk dat dit slechts een deel is van de realiteit van armoede. Ook relationele dimensies en drie kernervaringen maken deel uit van wat armoede is.

Het gebrek aan werk wordt in de studie genuanceerd: het gaat niet alleen om te weinig werk maar ook om een gebrek aan duurzaam en waardig werk. De relationele dimensies die door dit onderzoek aan het licht kwamen zijn: sociale mishandeling, institutionele mishandeling en niet gewaardeerde bijdragen. De manier waarop mensen die niet in armoede leven met mensen in armoede omgaan bepaalt ook of mensen arm zijn. Het behandelen van mensen in armoede als tweederangsburgers is hier een voorbeeld van. De kernervaring van armoede wordt volgens de studie gekenmerkt door zelf je eigen

---

leven niet in handen kunnen nemen, een mentale en lichamelijke lijdensweg, maar ook door strijd en verzet. De Studie werd voorgesteld voor de OESO in mei 2019¹⁷.

---

¹⁷ <https://www.atd-fourthworld.org/unveiling-the-hidden-dimensions-of-poverty>

Doelgroep en missie

Doelgroep

Mensen met langdurige armoede-ervaring:

Vanaf het ontstaan in 1979 in Vlaanderen richtte ATD Vierde Wereld zich tot generatie-armen. Ondertussen is armoede diverser geworden. Door gezondheidsproblemen, verlies van job of echtscheiding kampen met financiële problemen en kunnen ze in de armoede terecht komen.

Bij de ontwikkelingen t.a.v. van vorig beleidsplan verwijzen we naar de studie “the hidden dimensions of poverty” (zie pagina 32). ATD richt zich vooral tot die mensen in armoede die beantwoorden aan de verschillende dimensies van armoede. We willen zo het onderscheid maken tussen enerzijds mensen die door de gevolgen van een leven in armoede ervaren dat ze niet meetellen in de maatschappij, dat ze geen volwaardige job hebben. Ze hebben een leven lang, of een lange periode in hun leven, ondervonden dat ze niemand zijn. We spreken over mensen met langdurige armoede-ervaring.

Anderzijds zien we ook mensen die b.v. door gezondheidsproblemen of echtscheiding arm zijn. Zij tellen vaak wel nog mee, zijn vaak wel nog iemand in de maatschappij.

We willen ons tot de groep mensen met langdurige armoede-ervaring richten. Als die groep zijn rechten kan opeisen en erkenning krijgt, dan weten dat die erkenning ook voor de meest dynamische mensen in armoede zal gelden.

Militanten of ervaringsdeskundigen zijn mensen die armoede en uitsluiting kennen vanuit hun eigen ervaring. Zij verzetten zich tegen armoede, komen op voor zichzelf en voor degenen die het nog moeilijker hebben. In hun buurt of stad helpen en ondersteunen ze lotgenoten. We willen deze ervaringsdeskundigen verder ondersteunen en vormen zodat ze nog meer kunnen opkomen voor hun lotgenoten. We gebruiken in dit beleidsplan het woord ervaringsdeskundigheid omdat de eigen ervaring de basis vormt voor hun engagement. Bovendien is deze term in Vlaanderen gekend. We willen wel duidelijk het onderscheid maken met opgeleide ervaringsdeskundigen in armoede en bestaansonzekerheid die voor hun deskundigheid een specifieke opleiding doorliepen.

Medestanders zijn vrijwilligers zonder armoede-ervaring. Het zijn bruggenbouwers die in hun eigen omgeving opkomen voor mensen in armoede. Collega's, vrienden, mensen binnen hun organisaties wijzen ze erop dat mensen uitgesloten worden. Ze roepen ze op om solidair te zijn. Zij strijden tegen extreme armoede en zijn solidair met mensen die hierin gevangen zitten. Zij zien mensen in armoede in hun waardigheid en hebben, respect voor hun geschiedenis en opgebouwde kennis. Zij willen van mensen in armoede leren.

Brede samenleving: De weg naar een samenleving zonder armoede en sociale uitsluiting vraagt zowel persoonlijke als maatschappelijke veranderingen. Om hiervoor de nodige politieke veranderingen te bekomen, is het belangrijk de brede publieke opinie te sensibiliseren. Daarnaast is dialogeren met burgers en overheden noodzakelijk om samen structurele antwoorden voor het armoede probleem te vinden. Deze antwoorden zijn erop gericht mensen in armoede respectvol en als partners te behandelen.

Missie

ATD staat voor All Together for Dignity = Samen voor waardigheid

Teams van ATD Vierde Wereld zijn wereldwijd op zoek naar mensen met langdurige armoede-ervaring om hen te ondersteunen in hun dagelijkse strijd voor een menswaardig leven. Wij willen dat niemand door armoede en uitsluiting wordt veroordeeld tot overleven zonder waardig toekomstperspectief.

Sensibiliseren en dialogeren:

De weg naar een samenleving zonder armoede en sociale uitsluiting vraagt zowel persoonlijke, maatschappelijke en politieke veranderingen. Om hiervoor de nodige politieke veranderingen te bekomen, is het belangrijk de brede publieke opinie te sensibiliseren. Daarnaast is dialogeren met burgers en overheden noodzakelijk om samen structurele antwoorden op armoede te vinden. Deze antwoorden zijn erop gericht mensen in armoede respectvol en als partners te behandelen.

Stop de afhankelijkheid:

Veel maatregelen om armoede te bestrijden zijn er niet op gericht om armoede op lange termijn aan te pakken.. ATD Vierde Wereld neemt duidelijk stelling tegen de groeiende materiële hulpverlening die mensen veroordeelt tot afhankelijkheid. Wij willen dat mensen in armoede in zelf in staat zijn om een waardig leven op te bouwen. Doordat uitkeringen onder de armoedegrens liggen is b.v. voedselhulp nodig. Ze lost armoede niet op, maar verzacht ze enkel. Armoede kan pas verdwijnen als structurele maatregelen genomen worden zoals b.v. het optillen van de uitkeringen tot een leefbaar inkomen.

2 fundamentele overtuigingen:

In al onze acties passen we twee fundamentele overtuigingen toe:

- Participatie van mensen met langdurige armoede-ervaring: denken en handelen MET mensen die in armoede leven.
- Niemand achterlaten (leave no one behind). ATD Vierde Wereld kiest steeds opnieuw voor de meest uitgestoten, mensen met langdurige armoede-ervaring. Op die manier willen we vermijden dat enkel een beperkte groep armen rechten en erkenning krijgt.

Oproep Joseph Wresinski:

Onze missie vind je ook terug in de oproep die Joseph Wresinski lanceerde op 17 oktober 1987.

“Waar mensen gedoemd zijn in armoede te leven, worden de Rechten van de Mens geschonden. Wij zijn verplicht ons te verenigen om die rechten te doen respecteren.”

–Joseph Wresinski

Strategische en operationele doelstellingen

Het armoededecreet van maart 2003, verankerde de volwaardige participatie van mensen in armoede aan, de samenleving. Dit waarmaken is een lange weg. In dit beleidsplan beschrijven we hoe ATD Vierde Wereld samen met mensen met langdurige armoede-ervaring deze weg aflegt. We zijn er sterk van overtuigd dat dit noodzakelijk is armoede uit de wereld te bannen en ervoor te zorgen dat iedereen meetelt in onze maatschappij.

Jammer genoeg stellen we vast dat steeds meer mensen in onze samenleving uit de boot vallen. Daarom willen we met dit beleidsplan een bijdrage leveren aan het uitvoeren van de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties. Centraal daarbij staat dat er niemand achtergelaten mag worden “Leave no one behind” is een veeleisend ambitie. De mensen die we bereiken die in armoede leven, begrijpen onmiddellijk deze doelstelling. Zij weigeren dagdagelijks om anderen in de steek te laten. Tijdens de planningsdagen waren zij onmiddellijk bereid om de komende 5 jaar mee te werken om deze doelstelling waar te maken. ATD Vierde Wereld wil zelf mensen die nu vergeten worden opzoeken en ondersteunen. Samen met mensen in armoede, medestanders, andere organisaties willen we zoeken hoe we ervoor kunnen zorgen dat iedereen in onze maatschappij volwaardig meetelt en kan deelnemen aan het maatschappelijk gebeuren. Dit lijkt nu nog een verre utopie. Kleine stappen zijn nodig om dit te bereiken. Een belangrijke stap is de maatschappij erop wijzen dat huidige maatschappelijke evoluties mensen uitsluiten. Anderen gevoelig maken hiervoor en hen uitnodigen om hier tegen in te gaan is een volgende stap.

S.D.1: Mensen met langdurige armoede – ervaring leren ATD Vierde Wereld kennen en zetten met ATD Vierde Wereld stappen zodat ze meetellen in de samenleving

Motivering:

In de eerste plaats betekent “niemand achterlaten” dat we zelf als vereniging die mensen bereiken die in armoede leven en door geen andere verenigingen bereikt worden. Bij de ontwikkelingen t.a.v. vorig beleidsplan schreven we reeds dat armoede meer is dan een financieel probleem. Het gaat ook om hoe mensen in armoede door andere burgers en de maatschappij verschillend behandeld worden: ze tellen niet mee, hun bijdrage aan de samenleving wordt niet erkend of onderkend, ze krijgen de schuld voor hun eigen situatie. De studie “hidden dimensions of poverty”¹⁸ toont aan dat mensen in armoede lijden onder hun situatie maar ze vinden ook de kracht om zich ertegen te verzetten.

---

¹⁸ Zie internationale ontwikkelingen, pagina 32

Wij vinden het belangrijk om de mensen die nu in de samenleving uit de boot vallen en onvoldoende op een netwerk kunnen terug vallen op te zoeken. We willen hen ondersteunen zodat ze de vicieuze cirkel van armoede kunnen doorbreken en hun netwerk kunnen verruimen.

We willen via presentie-benadering een langdurige betrokkenheid met hen aangaan en hen een plek bieden binnen ATD Vierde Wereld. Tijdens de bevraging om tot dit beleidsplan te komen gaven mensen in armoede het volgende aan:

- Je wordt bij ATD respectvol behandeld en je ervaart vertrouwen
- Wie naar ATD komt, groeit als mens

We weten dat onze beweging mensen in armoede de kans geeft om hun schaamte te overwinnen en in zichzelf te geloven. Dit zijn noodzakelijke voorwaarden om verder hun situatie in handen te nemen, daarbij ondersteund door ATD Vierde Wereld. Daarom willen we naast het present zijn ook over ATD spreken.

Uit ervaring weten we ook dat presentie intensief is tijd vraagt. Het vraagt tijd om vertrouwen te winnen bij mensen die gemarkeerd zijn door een leven in langdurige armoede. Het vraagt tijd om samen stappen te zetten, om verschuivingen teweeg te brengen bij organisaties of hulpverleners. We realiseren ons dat we niet met een grote groep intensief op weg kunnen gaan.

Om twee redenen willen we in het bijzonder gezinnen met jonge kinderen bereiken. Diverse studies tonen aan dat opgroeien in armoede blijvende schade berokkent. Door gezinnen met jonge kinderen te ondersteunen willen we meehelpen deze schade te voorkomen of minstens te beperken. Daarnaast is het recht op een gezinsleven voor ATD Vierde Wereld belangrijk. We willen niet enkel individuele rechten verdedigen maar ook recht op een gezinsleven. Door deze doelgroep te bereiken willen we onze kennis over leven als gezin in langdurige armoede actualiseren. Dit laat ons toe om nog beter voor dit recht op te komen.. We zijn daarbij aanvullend bij andere armoede-organisaties die deze invalshoek weinig belichten.

Criteria:

Armen zoeken, werken aan individuele maatschappelijke emancipatie

Methodiek:

In de presentiebenadering staat de relatie tussen de vrijwilliger en persoon in armoede . centraal. Het is de basis om verdere stappen te zetten. Er gaat veel aandacht naar het uitbouwen van een vertrouwensrelatie, het goed luisteren en begrijpen van de persoon die we ontmoeten. Die persoon geeft aan wat belangrijk is voor hem/haar, waar hij/zij tegen aan loopt, wat in zijn/ haar leven moet veranderen. Presentie beperkt zich niet tot de één-op-één relatie, maar heeft ook aandacht voor het breder netwerk en voor de brede maatschappelijke, institutionele en politieke context.

Beoogd resultaat:

We bereiken 50 mensen met langdurige armoede-ervaring die we nog niet kennen. Met 10 gezinnen met jonge kinderen gaan we intensief op weg.

O.D.1.1: We brengen in kaart waar we mensen met langdurige armoede-ervaring kunnen vinden en zoeken mensen met langdurige armoede-ervaring op

Motivering:

Door ons te richten naar organisaties/ hulpverlening die mensen in armoede individueel ten dienste staan willen we aanvullend werken: wij bieden een collectieve werking in de strijd tegen armoede aan. Door ons tot die organisaties te richten kunnen we mensen bereiken die geïsoleerd leven, die denken dat ze alleen staan met hun problematiek. Een beweging leren kennen waar mensen in armoede samenkomen en zich inzetten in de strijd tegen armoede biedt een kans om sterker te worden.

Aanpak:

We voeren gesprekken met:

- Mensen in armoede die we nu al kennen om samen met hen ontmoetingsplaatsen op te lijsten
- Laagdrempelige werkingen zoals ontmoetingsplaatsen, voedselbanken, sociale kruideniers, opvang daklozen
- Scholen, medewerkers kind en gezin, diverse hulpverleners, huiswerkbegeleiding

Bedoeling van deze gesprekken is om een zicht te krijgen hoe en waar we met mensen met langdurige armoede-ervaring in contact kunnen komen. Op deze plaatsen zijn we op regelmatige basis aanwezig om mensen/gezinnen met langdurige armoede-ervaring te leren kennen.

We herwerken onze flyer om ATD Vierde Wereld voor te stellen. Binnen die flyer stellen we presentie voor. Deze flyer is bedoeld om ons voor te stellen aan andere organisaties.

Beoogd resultaat:

In 3 regio's hebben we telkens een partnerschap met laagdrempelige ontmoetingsplaatsen waar we mensen met langdurige armoede-ervaring kunnen ontmoeten.

O.D.1.2: We organiseren vorming en intervisie voor ervaringsdeskundigen en medestanders. We zetten tandems in om present te zijn bij gezinnen in armoede

Motivering:

Tijdens de derde planningsdag waarbij we de keuzes concreet probeerden te vertalen, voelden we bij een aantal deelnemers veel enthousiasme om samen mensen met langdurige armoede-ervaring te bereiken. We kiezen er daarom voor om samen presentie waar te maken. Omdat we de mensen met langdurige armoede-ervaring die we leren kennen sterker willen maken is het belangrijk dat we ons vormen in de methode van presentie.

Het is belangrijk om valkuilen te herkennen en te vermijden:

- De schrijnende situatie waarin mensen zich bevinden nodigt soms uit tot individuele noodhulp.
- We ondernemen soms zelf zaken in de plaats van mensen in armoede of samen met mensen in armoede
- We willen soms hulpverleners vervangen

Stafmedewerkers en enkele medestanders hebben reeds jarenlang ervaring met de methodiek “presentiebenadering” en willen deze kennis doorgeven. Mensen in armoede weten hoe ze andere mensen in armoede benaderen en van hun ervaringskennis leren we. We willen beide expertises samenbrengen om elkaar te versterken.

Tijdens intervisie-momenten willen we samen stilstaan bij diverse vragen die presentie oproept, nagaan of we de vooropgestelde doelgroep bereiken en ons handelen kritisch bekijken. Tijdens deze momenten wisselen we ook uit wat we leren over het leven in armoede vandaag.

Aanpak:

Vorming en intervisie

Beoogd resultaat:

We vormen minstens 3 tandems met ervaringsdeskundigen en medestanders om mensen/ gezinnen met langdurige armoede-ervaring op te zoeken en present te zijn. Jaarlijks organiseren we 2 vormings-/ intervisiemomenten.

O.D.1.3: In tandem bereiken we mensen met langdurige armoede-ervaring. We realiseren presentie bij gezinnen met jonge kinderen

Motivering:

We gaan vrijwilligerswerk doen op andere plekken om vertrouwde gezichten te worden en zo meer duurzame contacten aan te gaan. Zo leren we mensen/ gezinnen kennen voor wie we via onze beweging van belang kunnen zijn, hetzij voor hun individuele emancipatie, hetzij voor hun inzet in de strijd tegen armoede

Aanpak:

regelmatige aanwezigheid op laagdrempelige ontmoetingsplaatsen

Beoogd resultaat:

Bij 10 mensen die we zo leren kennen, willen we present zijn. Naast een wekelijks of tweewekelijks huisbezoek, houden we ook via facebook en sms/ telefoon contact. In crisissituaties zijn meer dan 1/week present.

O.D.1.4: Samen met de mensen die we via presentie bereiken treden we in dialoog met hulpverleners, diensten zodat de mensen die we bereiken hun rechten bekomen

Motivering:

Uit onze jarenlange ervaring in het op weg gaan met mensen in armoede weten we dat het noodzakelijk is om samen naar organisaties of hulpverleners te gaan om te bekomen waar ze recht op hebben en om ernstig genomen te worden als mens. Door dit samen te doen wordt geleidelijk de persoon/ het gezin in armoede anders bekeken. Een aantal hulpverleners geloven in mensen in armoede en leveren schitterend werk. Door hen te

---

ontmoeten kunnen we hen bevestigen in de belangrijke rol die ze spelen in het leven van mensen in armoede. Helaas geloven niet alle hulpverleners of organisaties dat mensen in armoede hun situatie willen verbeteren. Soms worden mensen in armoede zelfs door hulpverleners of organisaties respectloos benaderd. De negatieve kijk op mensen in armoede verhindert dat mensen hun rechten bekomen. Door onze tussenkomst willen we vooroordelen over mensen in armoede wegwerken. Diensten of hulpverleners zullen zo sneller rechten van mensen in armoede toekennen.

Aanpak:

Via een concreet contact tussen hulpverlener en hulpvrager willen we de visie op mensen in armoede proberen te veranderen. In die contacten willen we de inspanningen van de mensen in armoede duidelijk benoemen en uitnodigen om samen oplossingen te zoeken voor de hulpvragen van de persoon die in armoede leeft. We willen zo geleidelijk ook een andere kijk naar mensen in armoede teweeg brengen.

Beoogd resultaat:

De mensen met langdurige armoede-ervaring waarbij we present zijn worden door hulpverleners en diensten ernstig genomen. Dit heeft tot gevolg dat ze gemakkelijker hun rechten bekomen. De hulpverleners en diensten die we zo leren kennen veranderen hun visie naar mensen in armoede.

O.D.1.5: We ontwikkelen tools die ons in staat stellen om samen met de betrokken vrijwilligers ATD voor te stellen aan mensen met langdurige armoede-ervaring

Motivering:

Tijdens de eerste en tweede planningsdag gaven onze vrijwilligers aan dat ze het moeilijk vinden om ATD aan nieuwe mensen voor te stellen. We willen daar tijdens een vorming ook bij stilstaan. Samen met onze communicatieverantwoordelijke willen we hiervoor ook de nodige tools ontwikkelen.

Aanpak:

Vorming aanbieden: hoe ATD aan mensen in armoede uitleggen.

Samen met mensen in armoede ontwikkelen we tools om ATD voor te stellen aan mensen die in armoede leven. Jaarlijks bekijken we of deze tools moeten bijgewerkt worden.

Beoogd resultaat:

We organiseren een vorming waarbij we leren hoe we ATD voorstellen. De betrokken vrijwilligers hebben meer vertrouwen en zijn beter uitgerust om over ATD Vierde Wereld te spreken.

We ontwikkelen een fotobrochure en/of een flyer om ATD aan mensen in armoede voor te stellen. Die tools zijn gekend bij de betrokken vrijwilligers en worden door hen gebruikt. Ze geven ook feedback over die tools zodat ze, indien nodig, kunnen bijgewerkt worden.

S.D.2: Mensen in armoede komen samen, vinden steun bij elkaar en ontmoeten vrijwilligers zonder armoede-ervaring. Tijdens die bijeenkomsten leren mensen in armoede het woord nemen en worden ze sterker om samen met vrijwilligers zonder armoede-ervaring zich in te zetten voor een maatschappij die niemand achterlaat

Motivering:

Uit de bevraging blijkt duidelijk dat het wederzijds leren (mensen in armoede leren van medestanders en medestanders van mensen in armoede) op bijeenkomsten van ATD mensen sterker maakt. Dit draagt bij tot gelijkwaardigheid en laat mensen groeien in hun mens-zijn en hun engagement binnen ATD. Het belang van de volksuniversiteit kwam tijdens die bevraging, de planningsdagen en ook de volksuniversiteit van juni 2019 naar voor. We hernemen hier een aantal uitspraken van deelnemers aan de volksuniversiteit.

“Ik vind het belangrijk dat ik erbij hoor en dat ik zo andere mensen kan helpen”

“Het idee dat we dom zijn, daar kunnen we vanaf geraken in de VU”

“Ik heb op de VU veel geleerd en ik kan dat gebruiken bij het OCMW. Ze kijken dan raar naar mij. Ze zeggen dan “hoe weet jij dat?” Ik zeg hen dan “Hoezo, daar heb ik recht op”

“Ik heb dat geleerd bij ATD, dat we rechten hebben en ook voor anderen”

“Je leert bij van de gastsprekers en de gastsprekers van ons. Bv Rudy Coddens en Joy Verstichel: je hoort hen dikwijls op tv. Als ik hen hoor gaat mijn hart openbloeien”

“Het is meer dan praten en luisteren, het is samen nadenken, samen handelen, samen aan de toekomst bouwen”

De groepen waren uitgenodigd om met de inbreng van iedereen een affiche te maken. Hieronder de tekst van een affiche:

“De Volksuniversiteit van de Vierde Wereld is een vormingsplaats die ons kracht geeft, ideeën en moed. We voelen ons verantwoordelijk ten opzichte van diegenen die nog diep in de ellende zitten zodat ze niet vergeten worden en niet alleen blijven. We ontdekken ook dat we aan anderen die geen armoede kennen iets kunnen leren.”

Methodiek:

Op de volksuniversiteit komen mensen in armoede en mensen die hun strijd steunen samen. Ze dialogeren met elkaar over maatschappelijk belangrijke thema's. Vertrekpunt voor deze ontmoetingen is de erkenning van de intelligentie en ervaringskennis van mensen met armoede-ervaring. Tijdens de volksuniversiteit krijgen ze de kans om hun denken te structureren en hun mening te geven. Ze toetsen hun visie aan die van anderen.

Elke volksuniversiteit wordt eerst lokaal voorbereid. Het team dat de volksuniversiteit coördineert schrijft een brief waarin het thema wordt ingeleid. In die brief stellen we enkele vragen om het denken over het thema op gang te trekken (zie bijlage 1). De uitnodigingsbrief voor de volksuniversiteit met de vragen wordt verstuurd naar zo'n 250 mensen (in hoofdzaak mensen in armoede).

Lokale groepen ontmoeten elkaar rond deze vragen. Een verslag van deze ontmoeting wordt naar het team van de volksuniversiteit gestuurd. Daarnaast wordt ook vaak een gastspreker uitgenodigd. Deze gastspreker heeft rond het thema een expertise en vaak ook een verantwoordelijkheid in de samenleving. Een voorbereidend gesprek tussen de

---

verantwoordelijke stafmedewerker voor de volksuniversiteit en de spreker is daarbij noodzakelijk.

Op basis van de voorbereidingen bekijkt het team hoe ze het dialoogmoment modereert. We bieden de kans aan de deelnemers om elkaar vroeger te ontmoeten rond een kop koffie of door samen te eten. Dit laat toe om eerst op een rustige manier elkaar terug te vinden. Elke volksuniversiteit begint met een korte nieuwsronde. Daarna volgt een dialoog rond het thema. De gastspreker en deelnemers dialogeren met elkaar en leren van elkaar. Tijdens het gesprek projecteren we de grote lijnen van het gesprek op scherm. Dit vergemakkelijkt het volgen van het gesprek.

Iedere deelnemer krijgt een mapje waarin hij de teksten, uitnodigingen en verslag van de vorige volksuniversiteit (Echo's van de volksuniversiteit: zie bijlage 2) in kan bewaren.

Criteria:

Armen verenigen zich, werken aan maatschappelijk emancipatie, armen het woord geven

Beoogd resultaat:

Door laagdrempelige regionale ontmoetingen en inhoudelijke bijdragen te vragen aan de mensen, die we via de straatbibliotheek en presentie leren kennen, vergemakkelijken we voor hen de stap naar de volksuniversiteit. Daar ontdekken ze dat andere mensen gelijke ervaringen hebben en hun ervaring en denken belangrijk is in de strijd tegen armoede. Dankzij deelname aan de volksuniversiteit en andere vormingsactiviteiten verduurzaamt het engagement van mensen met en zonder armoede-ervaring voor een maatschappij die niemand achterlaat.

O.D.2.1: We bevragen de mensen/ gezinnen, die we via presentie bereiken, over gebeurtenissen in de samenleving en bereiden met hen de volksuniversiteit voor

Motivering:

Uit ervaring weten we dat het sommige mensen met langdurige armoede-ervaring veel tijd vraagt (meer dan 2 jaar) om de stap te durven zetten naar een groepsgebeuren. We moeten rekening houden met deze angst, het gebrek aan vertrouwen en dit ook respecteren. We zijn ervan overtuigd dat de mensen die we via presentie ontmoeten, nadenken over het leven en het wereldgebeuren. We willen hen duidelijk maken dat hun denken, hun mening en hun inbreng belangrijk is.

Aanpak:

Op laagdrempelige ontmoetingsplaatsen waar we vrijwilligerswerk doen (cfr O.D. 1.3.) bekijken we de mogelijkheid om in kleine groep of individueel de volksuniversiteit voor te bereiden. Maar we vragen ook n.a.v. andere gebeurtenissen de mening van de mensen die we bereiken b.v. start nieuw schooljaar, verkiezingen, belangrijke zaken uit de actualiteit. In een latere fase wanneer er voldoende vertrouwen is en we mensen thuis ontmoeten bereiden we tijdens een huisbezoek de vragen voor de volksuniversiteit voor en staan we stil bij de actualiteit.

Beoogd resultaat:

Aan minstens 5 mensen/jaar die we via presentie bereiken vragen we op regelmatige basis hun inhoudelijke inbreng.

O.D.2.2: We organiseren laagdrempelige ontmoetingsmomenten voor verschillende leden of lokale groepen

Motivering:

De eerste stap in het deelnemen aan ontmoetingsmomenten is mensen om een inbreng vragen (zie 2.1.). Via de tools die we ontwikkelden (zie 1.5.) stellen we ATD voor. Voorstellen om naar laagdrempelige uitstappen te komen zien we als een tweede stap om deel te nemen aan de activiteiten van ATD vierde wereld. Deze ontmoetingsmomenten kan mensen uit hun isolement halen. Mensen kunnen er ontdekken dat ook anderen op andere plaatsen hetzelfde meemaken en dat ze er niet alleen voor staan.

Deze laagdrempelige bijeenkomsten dragen bij tot verbondenheid tussen de verschillende leden. Door in te zetten op culturele uitstappen geven we indirect de boodschap dat mensen in armoede daar ook recht op hebben en erkennen we hun culturele honger.

Daarnaast gaven de deelnemers aan de volksuniversiteit aan dat ze laagdrempelige ontmoetingsmomenten missen. Namiddagen, dagen waarop je ongedwongen met elkaar kunt bijpraten. Dit versterkt de band die er is tussen de leden van verschillende groepen.

Aanpak:

Als laagdrempelige ontmoetingsmomenten zien we het kerstfeest in Willebroek, een ontmoeting tussen twee lokale groepen, een uitstap met verschillende leden die we kennen, een culturele uitstap.

De gezinnen die we via de straatbibliotheek (bijlage 3) in Bossuit, Avelgem, leerden kennen nodigen we in eerste instantie uit voor deze laagdrempelige bijeenkomsten en nadien voor de volksuniversiteit.

Beoogd resultaat:

Jaarlijks bieden we aan al onze leden een laagdrempelig ontmoetingsmoment aan. Minstens 40 mensen in armoede gaan in op deze uitnodiging. Mensen die via de straatbibliotheek en via presentie bereiken nemen hieraan deel.

O.D.2.3: Kindvriendelijke activiteiten staan centraal tijdens de volksuniversiteit om de deelname van gezinnen met jonge kinderen gemakkelijker te maken

Motivering:

We willen zorgen dat kinderen graag naar de volksuniversiteit komen. Door sterk in te zetten op de kinderactiviteit willen we ouders extra motiveren om te komen. Dit betekent dat we meer aanbieden dan enkel kinderopvang maar degelijke kinderactiviteiten aanbieden.

Aanpak:

Kinderopvang en –animatie met een gevarieerd aanbod naar leeftijd en interesses. We doen hiervoor een beroep op studenten, vrijwilligers.

Beoogd resultaat:

2021- 2022: Op jaarbasis nemen gemiddeld 4 gezinnen met kinderen deel aan de volksuniversiteit. Start werkjaar 2021-2022: Gezinnen van Bossuit komen naar de volksuniversiteit.

vanaf 2023-: Op jaarbasis nemen gemiddeld 6 gezinnen met jonge kinderen deel aan de volksuniversiteit.

O.D.2.4.: In de volksuniversiteit bieden we Welzijnsschakels of andere organisaties een complementaire werking aan

Motivering:

Gastprekers en andere organisaties benadrukken het unieke van de volksuniversiteit: mensen die duidelijk getekend zijn door langdurige armoede-ervaring durven spreken en gaan in dialoog met anderen op bovenlokaal niveau. Daarom stellen we de

---

volksuniversiteit open voor organisaties, kleine verenigingen waarbij mensen in armoede lokaal wel bijeenkomen maar minder inzetten op het woord leren nemen in grotere groep.

Aanpak:

We gebruiken hiervoor de echo's en de flyer die de volksuniversiteit voorstellen. We ontwikkelden deze flyer in 2019 samen met mensen in armoede (zie bijlage 4). We investeren in het uitbouwen van persoonlijke contacten met deze organisaties.

Beoogd resultaat:

3 externe groepen nemen gedurende de beleidsperiode op regelmatige basis deel aan de volksuniversiteiten.

O.D.2.5: Door de volksuniversiteit leren mensen hun rechten kennen, leren ze van elkaars ervaring en leren ze hun mening formuleren

Motivering:

Cfr motivering S.D. 2 pagina 46

Aanpak:

Idem

Afhankelijk van het thema maken we na de volksuniversiteit een document op die de verschillende rechten die aan bod komen opsomt en uitlegt hoe je die rechten kan bekomen.

We voorzien ook enkele volksuniversiteiten van een gehele dag. Naast het dialoogmoment, is er tijd voor ontmoeting en voorzien we diverse workshops rond het thema. Hierbij willen we bevorderen dat mensen zich op een andere manier dan het woord kunnen uiten.

De volksuniversiteiten gaan afwisselend door in Gent, Antwerpen en Brussel. We organiseren ook jaarlijks een regionale volksuniversiteit. Op dezelfde dag gaat de volksuniversiteit door in Oostende en Antwerpen. Dit vergemakkelijkt de deelname van mensen die in de regio Oostende of Antwerpen wonen.

Beoogd resultaat:

Er gaan 5 volksuniversiteiten per jaar door. Gemiddeld nemen hier 50 mensen aan deel waaronder 30 mensen in armoede.

Jaarlijks nemen minstens 15 mensen in armoede voor het eerst deel en minstens de helft ervan komt op regelmatige basis terug.

Jaarlijks schrijven we vanuit de opgedane ervaringskennis uit de volksuniversiteit een opinieartikel.

O.D.2.6: Samen met een groepje deelnemers van de volksuniversiteit maken we een verslag van de voorbije volksuniversiteit

Motivering:

De Echo's van de VU zijn belangrijk om verschillende redenen. In de eerste plaats is het een handig documentje waarin de kern weergegeven staat van de vorige VU, een soort naslagwerkje voor de deelnemers. Daarnaast laat het ook toe dat mensen die niet konden deelnemen toch op de hoogte zijn van wat er is besproken, vaak met concrete aanbevelingen. Ten slotte is het ook een communicatiemiddel naar anderen toe om uit te leggen wat de VU is en hoe de VU voor verandering zorgt in het leven van mensen in armoede.

Aanpak:

Na iedere volksuniversiteit gaat de stafmedewerker naar een plaatselijke groep. Op de bijeenkomst worden de leden van de plaatselijke groep die naar de volksuniversiteit kwamen uitgenodigd. Dit plannen we max. 2 weken na de volksuniversiteit. We willen zo toelaten dat mensen die onvoldoende kunnen lezen en schrijven kunnen bijdragen. Zij kunnen immers niet terugvallen op genomen notities. Als we weten dat er mensen bij zijn die onvoldoende kunnen lezen en schrijven werken we in duo iedere deelnemer schrijft 3 punten op die hij onthield uit de volksuniversiteit. Daarna stelt iedereen zijn punten aan de groep voor. In groep maken we een keuze welke punten we uitdiepen. Door elkaars aan te vullen komen we tot de echo van de volksuniversiteit. Eventueel bekijken we ook nog de notities die tijdens de volksuniversiteit op scherm werden geprojecteerd om de verkregen informatie aan te vullen.

Beoogd resultaat:

Na iedere volksuniversiteit verschijnt er een Echo van de volksuniversiteit. Hierbij zijn op jaarbasis minstens 12 mensen in armoede bij betrokken.

O.D.2.7: Vlaamse leden nemen deel aan nationale en Europese ontmoetingsmomenten waaronder de Europese volksuniversiteit

Motivering:

De internationale en nationale verbondenheid voeden het engagement. Tijdens ontmoetingsmomenten leren leden van elkaar en wisselen ze ideeën uit. Over de grenzen heen mensen ontmoeten die voor gelijkaardige uitdagingen staan en ontdekken dat op Europees vlak wordt samengewerkt om armoede uit te roeien geeft veel kracht. Het is tevens een enorme erkenning van hun (lokale) inzet en het biedt de deelnemers ook een groter referentiekader aan. Deelname aan deze ontmoetingen en heeft als effect dat mensen met een hernieuwd enthousiasme hun engagement opnemen.

Aanpak:

Samen met diverse ATD -teams binnen Europa , 2 externe partners en ATD Quart Monde France dienden we bij de Europese gemeenschap een project rond 'inclusive participation, positive citizenship' in. We nemen daar actief aan deel en willen van andere landen leren hoe zij inclusieve participatie van mensen met langdurige armoede-ervaring waarmaken. In 2021-2022 zijn verschillende bijeenkomsten gepland: een lanceringsmoment in Frankrijk, jaarlijks een Europese volksuniversiteit en een zomerseminar, ontvangst van Europese partners in Vlaanderen.

De nationale en Europese verantwoordelijken bekijken samen met de regionale teams rond welke thema's er vormingen moeten opgezet worden.

De deelname aan internationale en nationale ontmoetingen/ vormingen wordt lokaal of op Vlaams niveau voorbereid. Op die manier zijn de deelnemers aan nationale of Europese ontmoetingen vertegenwoordigers van hun lokale groep of van ATD Vlaanderen. Na de vorming nemen we tijd met de deelnemers om te zoeken hoe ze in hun groep op een Vlaams activiteit kunnen vertellen over hun ervaringen.

Beoogd resultaat:

15 leden, waarvan 8 met armoede-ervaring nemen jaarlijks deel aan een nationaal ontmoetingsmoment.

Minstens 4 leden, waaronder 2 met armoede-ervaring nemen jaarlijks deel aan internationale ontmoetingsmomenten.

O.D.2.8: We organiseren vormingen voor onze vrijwilligers al of niet met partnerorganisaties

Motivering:

We zijn er van overtuigd dat samenwerken met andere organisaties ervoor zorgt dat we sterker staan om armoede uit de wereld te helpen. Specifiek e vormingen b.v. gebruik facebook, analyse van onze huidige maatschappij, kunnen we samen met andere organisaties organiseren.

Aanpak:

We ontwikkelen een mailinglijst voor elke lokale groep om hen op de hoogte te houden van vormingen (intern en extern).

Jaarlijks organiseren we een regionaal vormingsmoment voor onze leden.

Beoogd resultaat:

Jaarlijks volgen 20 vrijwilligers, waarvan 10 met armoede-ervaring een vorming: intern of extern.

O.D.2.9: Via de nieuwsbrief, website en facebook-pagina informeren we onze vrijwilligers en geïnteresseerden over good practises, vormingen en acties. We hebben daarbij ook aandacht voor internationaal nieuws

Motivering:

Tijdens de planningdagen bleek dat voornamelijk mensen in armoede te weinig informatie krijgen over acties, vormingen, partnerschappen die we aangaan om rechten te bekomen.

Aanpak:

We onderzoeken onze verschillende communicatiemiddelen en kanalen en werken een strategisch communicatieplan uit voor zowel interne als externe communicatie.

We gebruiken google analytics om noden bezoekers te leren kennen en gebruiken Search Engine Optimization zodat mensen makkelijker hun weg vinden naar onze website.

In 2021 doen we een enquête over onze interne nieuwsbrief en “nieuws van de beweging”, dat is een papieren nieuwsbrief voor de deelnemers van de volksuniversiteit. We willen de leesbaarheid, het gebruik, en het lezerspubliek vergroten. We sturen de nieuwsbrief mee met de brief van de Volksuniversiteit.

We professionaliseren onze facebook pagina's. Onze communicatieverantwoordelijke volgt daarvoor een vorming.

Onze website vervolledigen we en maken we toegankelijker voor iedereen.

Voor elke lokale groep maken we een mailinglijst: we houden hen op de hoogte van vormingen bij hen in de buurt en helpen hen bij het bekend maken van activiteiten.

Beoogd resultaat:

Tegen het einde van 2021 willen we een duidelijke communicatiestrategie en een uitgewerkt plan hebben met de verschillende stappen die we in de komende jaren willen nemen.

In afwachting hiervan willen we in 2021 reeds kleinere urgente aanpassingen doen waarvan reeds voldoende duidelijk is dat die nodig en haalbaar zijn.

200 inschrijvingen voor onze interne nieuwsbrief, waarvan minstens 70 van mensen in armoede.

Tijdens elke Volksuniversiteit krijgt iedereen een “nieuws van de beweging”. Deze nieuwsfeiten worden voor het begin van de dialoog overlopen in grote groep. Leden die de brief van de Volksuniversiteit ontvangen, ontvangen ook telkens een “nieuws van de beweging”.

We sturen één keer per maand een nieuwsbrief naar de lokale groepen.

Onze Facebookpagina ATD Vierde Wereld Vlaanderen heeft 500 volgers.

O.D.2.10: We vormen een groep van vrijwilligers met of zonder armoede-ervaring die ook specifieke aandacht hebben voor milieu en klimaat

---

Motivering:

We mobiliseerden onze leden in 2019 tijdens klimaatbetogingen en debatten om rond duurzaamheid ook de stem van mensen in armoede te laten horen. Ondertussen is het bewustzijn gegroeid om ook aandacht te hebben voor de sociale component binnen deze debatten. Diverse organisaties, die inzetten op duurzaamheid, vroegen ons advies. Het blijft belangrijk om blijvend aandacht te vragen voor mensen die bij het uitwerken van een klimaatplan uit de boot dreigen te vallen. We willen onze leden die actief zijn binnen diverse klimaatbewegingen bijeen brengen. Bedoeling is dat ze informatie uitwisselen en elkaar ondersteunen in het aandacht vragen voor de meest kwetsbaren in onze maatschappij binnen dit debat.

Aanpak:

We maken een interne facebookgroep waar de vrijwilligers informatie over duurzaamheid en sociaal beleid kunnen delen en zo het hele jaar door op de hoogte blijven?

Tijdens een jaarlijks ontmoetingsmoment wisselen vrijwilligers met en zonder armoede-ervaring ideeën uit en bekijken hoe ze binnen hun engagement voor een duurzame wereld er kunnen voor zorgen dat niemand achtergelaten wordt.

Beoogd resultaat:

Op de jaarlijkse bijeenkomst zijn 10 vrijwilligers aanwezig.

Interne facebookgroep telt 30 leden.

S.D.3: De kennis van mensen in armoede is het uitgangspunt om aan maatschappelijke verandering te werken. Zo evolueren we naar een maatschappij die niemand achterlaat

Motivering:

Cruciaal om een wereld zonder armoede te bereiken is het samen nadenken met mensen die in armoede leven. Hun ervaringskennis is van kapitaal belang. In onze huidige samenleving telt hun ervaringskennis nog onvoldoende mee. Vaak worden enkel hun ervaringen en getuigenissen gebruikt om aandacht te vragen voor de problematiek voor. Analyses maken en oplossingen bedenken gebeuren nu hoofdzakelijk door academici en beleidsmedewerkers. Mensen in armoede mogen nu te weinig situaties analyseren en oplossingen aandragen. In eerste instantie is het sensibiliseren rond de armoedeproblematiek belangrijk. We geloven daarbij heel sterk in het uitbouwen van persoonlijke relaties. Als kleine organisatie is het persoonlijk contact met potentiële medestanders heel belangrijk: gevoelig maken voor de armoede-problematiek,

---

ervaringskennis doorgeven, duiding geven bij het gedrag van mensen in armoede is belangrijk om te evolueren naar een solidaire maatschappij.

Methodiek:

Afhankelijk van de operationele doelstellingen gebruiken we andere methodieken. In deze strategische doelstellingen staan contacten met anderen centraal: met andere organisaties zoals het Netwerk tegen Armoede, partners binnen de Woonzaak maar ook persoonlijke contacten met politici en gastsprekers van de volksuniversiteit, studenten en onderzoekers.

Om onze doelstelling waar te maken is sensibilisering voor de armoede-problematiek nodig. Dit gebeurt via externe en interne communicatiemiddelen, het inzetten van ons boek “Aan de onderkant ligt de lat altijd hoger” en website “www.aandeonderkant.be” en het mee-organiseren van 17 oktober, werelddag van verzet tegen armoede.

Beoogd resultaat:

De ervaringskennis van mensen in armoede wordt ingezet om een maatschappij te bekomen die niemand achterlaat.

Criteria:

Dialogo met samenleving en beleid, werken aan maatschappelijke structuren, armen het woord geven

O.D.3.1: Vanuit ons present-zijn bij mensen met langdurige armoede-ervaring en vanuit de volksuniversiteit geven we signalen door aan het Netwerk tegen Armoede en dragen bij aan haar overleggroepen

Motivering:

ATD Vierde Wereld wil met dit beleidsplan heel sterk inzetten op presentie en het uitbouwen van ervaringskennis van mensen met langdurige armoede-ervaring. We zien het minder als onze rol om relaties met kabinetten uit te bouwen. Het is de rol van het Netwerk tegen Armoede om het beleid te beïnvloeden via contacten met ministers en kabinetten, deel te nemen aan horizontaal en verticaal armoede-overleg met de Vlaamse Overheid. We vinden het wel belangrijk om dit beleidswerk mee te onderbouwen. We zien het als onze rol om expliciet aandacht te vragen voor de ervaringskennis van mensen met langdurige armoede-ervaring. Deze rol wordt urgenter door de corona-crisis die als gevolg heeft dat de groep mensen in armoede groter zal worden.

Aanpak:

We sturen de echo's van de volksuniversiteit op naar de stafmedewerker van het Netwerk tegen Armoede, die dit grondrecht opvolgt. We bekijken daarbij welke stafmedewerker deze problematiek opvolgt. Omdat we meestal geen tweejaar rond een thema werken is het niet altijd opportuun om aan een overleggroep deel te nemen. De kennis die we hebben rond het thema van de overleggroep geven we door aan de verantwoordelijke stafmedewerker van het Netwerk.

Tijdens de overlegmomenten met het Netwerk tegen Armoede en Welzijnsschakels maken we ook tijd om signalen en ervaringskennis uit te wisselen. Tijdens die momenten willen we ook nadenken over gezamenlijke strategieën zodat mensen in armoede gemakkelijker hun rechten bekomen. Op die manier helpen we het Netwerk om hun dialoog met het beleid te onderbouwen.

Beoogd resultaat:

Door het systematisch doorgeven van signalen aan de diverse overleggroepen van Netwerk tegen Armoede en tijdens de overlegmomenten met het Netwerk tegen Armoede en Welzijnsschakels onderbouwen we de dialoog met het beleid en de externe communicatie van het Netwerk tegen armoede. Door met elkaar te overleggen zorgen we voor een gecoördineerde en op elkaar afgestemde praktijk met het Netwerk en Welzijnsschakels. Dit zorgt voor een doeltreffender aanpak verhoogde in de strijd tegen armoede.

O.D.3.2: Het boek “Aan de onderkant ligt de lat altijd hoger” en de website www.aandeonderkant.be gebruiken we om duidelijk te maken wat armoede inhoudt

Motivering:

De maatschappij beseft nu nog te weinig wat armoede betekent en wat armoede met een mens doet. Vaak denkt men dat eigen gedrag ervoor zorgt dat mensen in armoede terecht komen of leven. Het is veel complexer. Door ons boek “Aan de onderkant ligt de lat altijd hoger” en de website “www.aandeonderkant.be” in te zetten, willen we mensen de concrete realiteit van mensen in armoede laten ontdekken. Het is tevens een uitnodiging om hun visie op armoede te herzien en hun vooroordelen en foute veralgemeningen kritisch te bekijken.

Aanpak:

We werken een strategisch plan uit om het boek “Aan de onderkant ligt de lat altijd hoger” en de website “www.aandeonderkant.be” blijvend in de publieke aandacht te brengen (zie bijlage 5).

We maken gebruik van google analytics om noden bezoeker te leren kennen en gebruiken Search Engine Optimization zodat bezoekers sneller hun weg vinden naar de website.

Beoogd resultaat:

300 exemplaren van “Aan de onderkant ligt de lat hoger” worden in deze beleidsperiode verkocht. In totaal zullen dan 1300 boeken sedert het verschijnen van het boek verkocht zijn.

We willen jaarlijks 10.000 bezoekers voor de website www.aandeonderkant.be.

O.D.3.3: We kiezen gastsprekers voor de volksuniversiteit in functie van de maatschappelijke verandering die zij nadien in hun werk midden kunnen bewerkstelligen. Met enkele politici bouwen we contacten uit

Motivering:

Vanuit onze ervaring opgedaan in ons 50-jarig bestaan weten we dat persoonlijke benadering werkt en voor maatschappelijke verandering zorgt. Mensen uitnodigen als gastspreker voor de volksuniversiteit biedt daartoe een uitstekende kans.

We stelden vast dat het deelnemen aan de volksuniversiteit voor gastsprekers werkt als een eyeopener. Ze begrepen dat door diverse factoren goed bedoelde wetten hun doel missen of dat de werking van hun organisatie moet veranderen om toegankelijker te zijn voor mensen in armoede. Dit inzicht brengen zij in het maatschappelijk (politiek) debat of binnen de werking van hun organisatie.

Bij het zoeken naar een gastspreker van de volksuniversiteit willen we bekijken in welke mate die persoon, die we uitnodigen, voor blijvende verandering kan zorgen. Zo hebben we in 2017 Dirk De Kort, Vlaams parlements lid uitgenodigd rond onze volksuniversiteit rond recht op wonen. We wilden binnen de politieke wereld steun vinden om het toenmalig ontwerp van het huurdecreet te beïnvloeden. We bekeken met het Netwerk tegen Armoede wie we daarvoor als gastspreker op de volksuniversiteit konden uitnodigen. Mijnheer De Kort was diep geraakt door wat de deelnemers op de volksuniversiteit inbrachten. Hij verzekerde ons nadien zijn steun.

Naast de volksuniversiteit vinden we het ook belangrijk om persoonlijke contacten met politici verder uit te bouwen. Voor bepaalde wetsvoorstellen en bezorgdheden willen we gericht contact zoeken met politici. Deze politici kunnen dan nieuwe decreten, wetswijzigingen ondersteunen of wijzigen en binnen hun partij zorgen voor verandering

Aanpak:

Op de bijeenkomsten van de volksuniversiteit nodigen we gastsprekers uit die binnen hun organisatie of politieke partij voldoende invloed kunnen uitoefenen om de ervaringskennis van mensen in armoede en de door hen geformuleerde aandachtspunten of voorstellen bespreekbaar te maken zodat ze tot verandering leidt. Belangrijk is om tijdens een voorafgaande ontmoeting met deze gastspreker duidelijk te maken wie het doelpubliek is en wat de rol is van de gastspreker. We nemen dan ook de ervaringskennis die in de voorbereidingen aan bod komen door met de gastspreker. Na de volksuniversiteit sturen we de echo op. We contacteren de gastspreker na 6 maanden om hem/haar te bevragen naar veranderende praktijken/ hoe hij/zij aandacht vraagt in het maatschappelijk (politiek) debat voor mensen in armoede. We houden dit contact levendig door regelmatig naar aanleiding van concrete vragen/ bekommernissen een beroep te doen op de gastspreker.

Voor bepaalde bezorgdheden nemen we contact op met politici zodat zij wetsvoorstellen, resoluties kunnen indienen.

Beoogd resultaat:

We nodigen per jaar 3 gastsprekers op de volksuniversiteit uit. We volgen zowel direct na de sessie als 6 maanden later op wat de gastspreker meeneemt uit de volksuniversiteit voor hun eigen werkcontext.

Jaarlijks hebben we 3 politieke acties b.v. een ontmoeting met een politici of een oproep. We actualiseren onze lijst met politieke contacten.

O.D.3.4: De kennis die we opdoen via presentie en de volksuniversiteit geven we door via eigen kanalen en via externe publicaties

Motivering:

We willen leden, sympathisanten voeden met actuele kennis van armoede. Door artikels te publiceren via diverse externe kanalen willen we aandacht vragen voor armoede, duidelijk maken wat het betekent om in België in armoede te leven en mensen appeleren om zich in de strijd tegen armoede in te zetten.

Aanpak:

Via eigen communicatiekanalen: de website, Facebook en ons tijdschrift delen we ervaringskennis van mensen in armoede. We verspreiden ons tijdschrift op evenementen en openbare plaatsen.

Via externe publicaties door vnl opinie- artikels te schrijven willen we verder werken aan bewustmaking over wat armoede inhoudt, hoe rechten voor een bepaalde groep mensen vandaag in onze maatschappij niet altijd gelden (zie bijlage 6).

Beoogd resultaat:

We laten op termijn 200 exemplaren extra van ons Vierde Wereld Blad drukken om actief te verspreiden.

Jaarlijks publiceert een externe krant/tijdschrift/ website een opinie- artikel van ons.

O.D.3.5: We gebruiken de kennis van mensen in armoede om onderzoeksvragen aan de academische wereld voor te stellen

Motivering:

We willen aantonen hoe relevant de kennis van mensen met langdurige armoede-ervaring is voor onderzoekers. Daarnaast willen we jongeren gevoelig maken voor de armoede-problematiek. In het verleden slaagden we daarin. Dit leidde bij sommige jongeren tot een duurzaam levensengagement. In hun professionele carrière hebben ze steeds gezocht hoe ze voor mensen met langdurige armoede-ervaring aandacht konden vragen en hoe ze hen konden laten meetellen in onze maatschappij.

Aanpak:

Aan de hand van enkele onderzoeksvragen willen we universiteiten of hogescholen uitnodigen deze kennis ernstig te nemen.

Beoogd resultaat:

We leggen enkele onderzoeksvragen voor, gedurende de beleidsperiode wordt op 2 onderzoeksvragen ingegaan.

O.D.3.6: We nemen actief deel aan de Woonzaak

Motivering:

Mensen in armoede geven aan dat het onbegonnen werk is om nog een betaalbare, goede woning te vinden. De crisis die ontstond door coronamaatregelen maakte dit nogmaals duidelijk. Inkomensverlies doordat mensen technisch werkloos worden, zorgt er onmiddellijk voor dat de huur niet meer kan betaald worden. Zowel eigenaars als privéhuurder vroegen samen om een coronatoelage. Dit toont aan dat mensen met ogenschijnlijk tegengestelde belangen kunnen samenwerken.

Samen met het optillen van de uitkeringen boven de armoedegrens willen mensen in armoede dat het recht op een betaalbare, goede wonen een feit is. Dit is nu niet het geval. Dit heeft een grote impact op het gezinsleven. Doordat gezinnen onvoldoende ruimte hebben om te leven nemen spanningen binnen het gezin toe. Tijdens de coronacrisis namen spanningen toe bij gezinnen die geen tuin hebben of te klein behuist zijn. Soms leidt dit tot uithuisplaatsingen. Ongewild leggen ouders een hypotheek op de toekomst van hun kinderen doordat hun woning onvoldoende speelruimte biedt of ongezond is waardoor kinderen blijvend schade kunnen oplopen.

We zijn ervan overtuigd dat er structurele verandering mogelijk is als verschillende organisaties samen werken. De woonzaak biedt een uitstekende kans om verandering te brengen in de huidige wooncrisis. Binnen de Woonzaak willen we het recht op gezinsleven en het recht op wonen aan elkaar verbinden. Het is evident dat we actief meewerken in de Woonzaak: we verspreiden info via onze communicatiekanalen en roepen onze leden op om deel te nemen aan acties.

Aanpak:

We werken actief mee binnen de woonzaak. De uitwerking van campagnes zijn nu nog niet bekend.

Beoogd resultaat:

Door de inspanningen van de Woonzaak is een kwalitatieve woning in Vlaanderen voor mensen met een laag inkomen betaalbaar.

O.D.3.7: Samen met mensen met armoede-ervaring nemen we deel aan lokale, regionale en nationale structurele overlegorganen

Motivering:

Op lokaal, Vlaams en federaal niveau pleiten we voor een volwaardige participatie bij overlegorganen. Het is belangrijk dat we aangeven wat de juiste voorwaarden zijn voor echte participatie van mensen in armoede zodat hun inbreng voor verandering kan zorgen.

Aanpak:

Federaal: we werken actief mee bij het uitwerken van het tweejaarlijks verslag van het interfederaal steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting.

Regionaal: we leveren een inhoudelijke inbreng bij de campagnes van Welzijnszorg

Lokaal:

- Oostende: de groep gaat telkens in tandem naar bijeenkomsten van het wijkgezondheidscentrum, werkgroep 17/10, werkgroep opstart 4de wereldhuis en het armoedeplatform
- Brugge: deelname aan Brugge dialoogstad, 17 oktoberwerking
- Ronse: deelname aan de stedelijke werkgroep kansarmoede-overleg
- Willebroek: deelname aan Welzijnsoverleg en raad van bestuur van het wijkgezondheidscentrum en overleg kansarmoede
- Leuven: deelname aan het Leuvens Collectief tegen armoede en sociale uitsluiting

Beoogd resultaat:

Inhoudelijke inbreng in het tweejaarlijks verslag van het interfederaal steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting en campagnes van Welzijnszorg.

Lokaal verzekeren we via tandemwerking ook de inbreng van ervaringskennis in overlegorganen.

O.D.3.8: Op 17 oktober organiseert ATD Vierde Wereld zelf of samen met anderen evenementen in verschillende Vlaamse provincies en Brussel

---

Motivering:

Op 17 oktober 1987 werd in Parijs in aanwezigheid van 100.000 mensen uit Europa een Gedenksteen onthuld ter ere van de slachtoffers van armoede. Die gebeurtenis heeft er toe geleid dat de Verenigde Naties 17 oktober als Werelddag van Verzet tegen grote armoede uitriep. Jaarlijks is de Werelddag van verzet tegen armoede een uitstekende gelegenheid om te sensibiliseren.

Aanpak:

Op verschillende plaatsen in Vlaanderen werken we actief mee om deze dag inhoud te geven en te organiseren. We zien het als onze rol binnen deze samenwerkingsverbanden om getuigenissen en inspanningen van mensen in armoede centraal te stellen.

Beoogd resultaat:

Door het mee-organiseren van 17 oktober in alle provincies en Brussel staan ervaringen en inbreng van mensen in armoede centraal.

O.D.3.9: We verspreiden het ideeëngoed van Joseph Wresinski**Motivering:**

Binnen ATD willen we ons blijven refereren aan onze stichter, Joseph Wresinski. Hij blijft ons inspireren. Diverse leden vinden bij hem kracht voor hun engagement en inzichten rond armoedebestrijding. Joseph Wresinski is zelf opgegroeid in armoede en zijn visie blijft vandaag brandend actueel. We willen anderen in staat stellen om deze figuur, waarin mensen in armoede zich kunnen herkennen, beter te leren kennen.

Aanpak:

We zoeken vrijwilligers die de Nederlandstalige website <https://www.joseph-wresinski.org/nl/> actueel willen houden. Tijdens de volksuniversiteit en andere vormingsmomenten gebruiken we filmmateriaal of teksten van Joseph Wresinski. In publicaties verwijzen we ook naar zijn ideeëngoed.

Met het internationaal centrum Joseph Wresinski gelegen in Baillet-en-France willen we samenwerken om jaarlijks teksten die actueel zijn op onze website/ facebook te plaatsen. We willen eenmaal per jaar een nieuwsbrief verspreiden naar partnerorganisaties.

Beoogd resultaat:

Op onze facebookpagina en website plaatsen we jaarlijks een tekst van Joseph Wresinski
Externe nieuwsbrief rond een tekst van Joseph Wresinski die we naar partnerorganisaties
verspreiden.

Kwaliteitsbeleid

Binnen ATD Vierde wereld evalueren we met onze leden permanent:

- Met de tandempartner willen we geregeld tijd nemen om te evalueren.
- Na de volksuniversiteit of een andere activiteit evalueren deelnemers op de trein of in de auto of ze bellen nadien naar stafmedewerkers/ verantwoordelijken van hun groepen. Tijdens huisbezoeken vragen we hoe ze de volksuniversiteit of een andere activiteit beleefden. Tijdens het opmaken van het verslag met een plaatselijke groep geven de deelnemers eveneens feedback op de voorbije volksuniversiteit,
- Jaarlijks plannen we in de zomer een evaluatie en planningsdag. Tijdens die dag evalueren we het voorbije werkjaar, sturen we bij waar nodig en beslissen we rond welke thema's we het komend werkjaar dialogeren. We nodigen de deelnemers die minstens 2 jaar op regelmatige basis naar de volksuniversiteit komen hiervoor uit. Gemiddeld nemen een 20-tal leden, waarvan de helft mensen met armoede-ervaring, hieraan deel.
- We willen ook jaarlijks met een vaste groep mensen, waarvan meer dan de helft mensen in armoede belangrijke uitdagingen op het vlak van armoedebestrijding en externe vragen beantwoorden. We willen tijdens dit moment ook bekijken of we huidige acties en onze manier van communiceren moeten bijsturen.

Schema strategische en operationele doelstellingen

Strategische doelstelling	Operationele doelstellingen	Beoogd resultaat
S.D.1 Mensen met langdurige armoede-ervaring leren ATD Vierde Wereld kennen en zetten met ATD Vierde Wereld stappen zodat ze meetellen in de samenleving. Methodiek: Presentie/ out-reachend werken	1.1.We brengen in kaart waar we mensen met langdurige armoede-ervaring kunnen vinden en zoeken mensen met langdurige armoede-ervaring op. 1.2.We organiseren vorming en intervisie voor ervaringsdeskundigen en medestanders Dit laat ons toe om in tandem present te zijn bij gezinnen in armoede. 1.3.In tandem bereiken we 50 mensen met langdurige armoede-ervaring. We realiseren	S.D.1 We bereiken 50 mensen met langdurige armoede-ervaring die we nog niet kennen. Met 10 gezinnen met jonge kinderen gaan we intensief op weg. 1.1.In 3 regio's hebben we telkens een partnerschap met laagdrempelige ontmoetingsplaatsen waar we mensen met langdurige armoede-ervaring kunnen ontmoeten. 1.2.We vormen minstens 3 tandems met ervaringsdeskundigen en medestanders om mensen/ gezinnen met langdurige armoede-ervaring op te zoeken en present te zijn. Jaarlijks organiseren we 2 vorming/ intervisiemomenten. 1.3.Bij 10 mensen die we zo leren kennen, willen we present zijn. Naast een

	presentie bij gezinnen met jonge kinderen.	wekelijks of tweewekelijks huisbezoek, houden we ook via facebook en sms/ telefoon contact. In crisissituaties zijn meer dan 1/week present.
	1.4.Samen met de mensen die we via presentie bereiken treden we in dialoog met hulpverleners, diensten zodat de mensen die we bereiken hun rechten bekomen.	1.4.De mensen met langdurige armoede-ervaring waarbij we present zijn worden door hulpverleners en diensten ernstig genomen. Dit heeft tot gevolg dat ze gemakkelijker hun rechten bekomen. De hulpverleners en diensten die we zo leren kennen veranderen hun visie naar mensen in armoede.
	1.5.We ontwikkelen tools die ons in staat stellen om samen met de betrokken vrijwilligers ATD voor te stellen aan mensen met langdurige armoede-ervaring.	1.5.We organiseren een vorming waarbij we leren hoe we ATD voorstellen. De betrokken vrijwilligers hebben meer vertrouwen en zijn beter uitgerust om over ATD Vierde Wereld te spreken. We ontwikkelen een fotobrochure en/of een flyer om ATD aan mensen in armoede voor te stellen. Die tools zijn gekend bij de betrokken vrijwilligers en worden door hen gebruikt. Ze geven ook feedback over

		die tools zodat ze, indien nodig, kunnen bijgewerkt worden.
S.D.2 Mensen in armoede komen samen, vinden steun bij elkaar en ontmoeten vrijwilligers zonder armoede-ervaring. Tijdens die bijeenkomsten leren mensen in armoede het woord nemen en worden ze sterker om samen met vrijwilligers zonder armoede-ervaring zich in te zetten voor een maatschappij die niemand achterlaat. Methodiek: Volksuniversiteit	2.1.We bevragen de mensen/ gezinnen, die we via presentie bereiken, over gebeurtenissen in de samenleving en bereiden met hen de volksuniversiteit voor. 2.2.We organiseren laagdrempelige	S.D.2 Door laagdrempelige regionale ontmoetingen en inhoudelijke bijdragen te vragen aan de mensen, die we via de straatbibliotheek en presentie leren kennen, vergemakkelijken we voor hen de stap naar de volksuniversiteit. Daar ontdekken ze dat andere mensen gelijke ervaringen hebben en hun ervaring en denken belangrijk is in de strijd tegen armoede. Dankzij deelname aan de volksuniversiteit en andere vormingsactiviteiten verduurzaamt het engagement van mensen met en zonder armoede-ervaring voor een maatschappij die niemand achterlaat. 2.1.Aan minstens 5 mensen die we via presentie bereiken vragen we op regelmatige basis hun inbreng. 2.2.Jaarlijks bieden we aan al onze leden een

	ontmoetingsmomenten voor verschillende leden of lokale groepen.	laagdrempelig ontmoetingsmoment aan. Minstens 40 mensen in armoede gaan in op deze uitnodiging. Mensen die we via de straatbibliotheek en via presentie bereiken nemen hieraan deel.
	2.3.Kindvriendelijke activiteiten staan centraal tijdens de volksuniversiteit om de deelname van gezinnen met jonge kinderen gemakkelijker te maken.	2.3.2021- 2022: Op jaarbasis nemen 4 gezinnen met kinderen deel aan de volksuniversiteit. Start werkjaar 2021-2022: gezinnen van Bossuit komen naar de volksuniversiteit. Vanaf 2023-: Op jaarbasis nemen 6 gezinnen met jonge kinderen deel aan de volksuniversiteit.
	2.4.Via de volksuniversiteit bieden we Welzijnsschakels of andere organisaties een complementaire werking aan.	2.4.3 externe groepen nemen gedurende de beleidsperiode op regelmatige basis deel aan de volksuniversiteiten.
	2.5.Door de volksuniversiteit leren mensen hun rechten kennen, leren ze van elkaars ervaring en leren hun mening formuleren.	2.5.Er gaan 5 volksuniversiteiten per jaar door. Gemiddeld nemen hier 50 mensen aan deel, waaronder 30 mensen in armoede aan deel. Jaarlijks nemen minstens 15 mensen in armoede voor

		het eerst deel en minstens de helft ervan komt op regelmatige basis terug. Jaarlijks schrijven we vanuit de opgedane ervaringskennis uit de volksuniversiteit een opinieartikel.
	2.6.Samen met een groepje deelnemers van de volksuniversiteit maken we een verslag van de voorbije volksuniversiteit.	2.6. Na iedere volksuniversiteit verschijnt er een echo (verslag) van de volksuniversiteit. Hierbij zijn op jaarbasis minstens 12 mensen in armoede bij betrokken.
	2.7.Vlaamse leden nemen deel aan nationale en Europese ontmoetingsmomenten waaronder de Europese volksuniversiteit.	2.7.15 leden, waarvan 8 met armoede-ervaring nemen jaarlijks deel aan een nationaal ontmoetingsmoment. Minstens 4 leden, waaronder 2 met armoede-ervaring nemen jaarlijks deel aan internationale ontmoetingsmomenten.
	2.8.We organiseren vormingen voor onze vrijwilligers, al of niet met partnerorganisaties.	2.8.Jaarlijks volgen 20 vrijwilligers, waarvan 10 met armoede-ervaring een vorming: intern of extern.
	2.9.Via de nieuwsbrief, website en facebook-pagina informeren we onze vrijwilligers en	2.9.Tegen het einde van 2021 willen we een duidelijke

	geïnteresseerden over good practises, vormingen en acties. We hebben daarbij ook aandacht voor internationaal nieuws.	communicatiestrategie en een uitgewerkt plan hebben met de verschillende stappen die we in de komende jaren willen nemen. 200 inschrijvingen voor onze interne nieuwsbrief, waarvan minstens 70 mensen in armoede. Tijdens elke Volksuniversiteit krijgt iedereen een “nieuws van de beweging”. Deze nieuwsfeiten worden voor het begin van het debat overlopen in grote groep. Leden die de brief van de Volksuniversiteit ontvangen, ontvangen ook telkens een “nieuws van de beweging”. We sturen één keer per maand een mail naar de lokale groepen. Onze Facebookpagina ATD Vierde Wereld Vlaanderen heeft 500 volgers.
	2.10. We vormen een groep van vrijwilligers met of zonder armoede-ervaring die ook specifieke aandacht hebben voor milieu en klimaat.	2.10. Op de jaarlijkse bijeenkomst zijn 10 vrijwilligers aanwezig. Interne facebookgroep telt 30 leden.
S.D.3 De kennis van mensen in armoede is het uitgangspunt		S.D.3 De ervaringskennis van mensen in armoede wordt ingezet om een

om aan maatschappelijke verandering te werken. Zo evolueren we naar een maatschappij die niemand achterlaat. Methodiek : Contacten met partnerorganisaties, contacten met politici en gastsprekers en academische sprekers Sensibilisering voor armoede-problematiek	3.1. Vanuit ons present-zijn bij mensen met langdurige armoede-ervaring en vanuit de volksuniversiteit geven we signalen door aan het Netwerk tegen Armoede en dragen bij aan haar overleggroepen. 3.2. Het boek “Aan de onderkant ligt de lat altijd hoger” en de website “www.aandeonderkant.be” gebruiken we om duidelijk te maken wat armoede inhoudt. 3.3. We kiezen gastsprekers voor de volksuniversiteit in functie van	maatschappij te bekomen die niemand achterlaat. 3.1. Door het systematisch doorgeven van signalen aan de diverse overleggroepen van Netwerk tegen Armoede en tijdens de overlegmomenten met het Netwerk tegen Armoede en Welzijnsschakels onderbouwen we de dialoog met het beleid en de externe communicatie van het Netwerk tegen armoede. Door met elkaar te overleggen zorgen we voor een gecoördineerde en op elkaar afgestemde praktijk met het Netwerk en Welzijnsschakels. Dit zorgt voor een doeltreffender aanpak in de strijd tegen armoede. 3.2. 300 exemplaren van “Aan de onderkant ligt de lat hoger” worden in deze beleidsperiode verkocht. In totaal zullen dan 1300 boeken sedert het verschijnen van het boek verkocht zijn. 3.3. We nodigen per jaar 3 gastsprekers op de

	de maatschappelijke verandering die zij nadien in hun werkmiddelen kunnen bewerkstelligen. Met politici bouwen we contacten uit.	volksuniversiteit uit. We volgen zowel direct na de sessie als 6 maanden later op wat de gastspreker meeneemt uit de volksuniversiteit voor hun eigen werkcontext. Jaarlijks hebben we 3 politieke acties b.v. een ontmoeting met een politicus of een oproep. We actualiseren onze lijst met politieke contacten.
	3.4.De kennis die we opdoen via presentie en de volksuniversiteit geven we door via eigen kanalen en via externe publicaties.	3.4.We laten op termijn 200 exemplaren van ons Vierde Wereldblad extra drukken om actief te verspreiden. Jaarlijks publiceert een externe krant/tijdschrift/website een opinieartikel.
	3.5.We gebruiken de kennis van mensen in armoede om onderzoeksvragen aan de academische wereld voor te stellen.	3.5.We leggen enkele onderzoeksvragen voor, gedurende de beleidsperiode wordt op 2 onderzoeksvragen ingegaan.
	3.6.We nemen actief deel aan de Woonzaak.	3.6.Door de inspanningen van de Woonzaak is een kwalitatieve woning in Vlaanderen voor mensen met een laag inkomen betaalbaar.

	3.7.Samen met mensen met armoede-ervaring nemen we deel aan lokale, regionale en nationale structurele overlegorganen.	3.7. Inhoudelijke inbreng in het tweejaarlijks verslag van het interfederaal steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting en campagnes van Welzijnszorg. Lokaal verzekeren we via tandemwerking ook de inbreng van ervaringskennis in overlegorganen.
	3.8.Op 17 oktober organiseert ATD Vierde Wereld zelf of samen met anderen evenementen in verschillende Vlaamse provincies en Brussel.	3.8.Door het mee-organiseren van 17 oktober in alle provincies en Brussel staan ervaringen en inbreng van mensen in armoede centraal.
	3.9.We verspreiden het ideeëngoed van Joseph Wresinski.	3.9.Op onze facebookpagina en website plaatsen we jaarlijks een tekst van Joseph Wresinski. Externe nieuwsbrief rond een tekst van Joseph Wresinski die we naar partnerorganisaties verspreiden.

Werkingsgebieden

Binnen ATD hebben we een aantal groepen die rechtstreeks werken met mensen in armoede: Oostende, Avelgem, Ronse, Willebroek, Turnhout, Brussel, Leuven en Hasselt.

Onze medestandersgroepen verenigen geen mensen in armoede. Bijna alle medestanders nemen deel aan vormings- en ontmoetingsmomenten zoals de volksuniversiteit van ATD Vierde Wereld en komen daardoor wel veel in contact met mensen in armoede. Vaak werken ze ook nauw samen met andere verenigingen: een Welzijnsschakel, een inloophuis of een andere vereniging waar armen het woord nemen. Een aantal medestanders komt beroepshalve in contact met mensen in armoede: ze zijn maatschappelijk werker in het OCMW, CAW of ziekenhuis. Door vorming en deelname aan de volksuniversiteit kennen ze de realiteit van het leven in armoede. Vanuit die kennis kunnen ze hun taak als medestandersgroep vervullen: zorgen voor een maatschappelijke dialoog rond armoede en mensen anders laten kijken naar mensen in armoede. Op veel plaatsen is het dankzij de medestandersgroep dat het beleid en de brede publieke opinie de dialoog aangaan met mensen in armoede.

Partnergroepen: BMLIK Gent en Kauwenberg te Antwerpen nemen al meer dan 20 jaar deel aan de volksuniversiteit en andere ontmoetingsmomenten.

Lokaal zijn in Vlaanderen volgende groepen actief:

- West-Vlaanderen:

Brugge en Oostende: medestandersgroep.

De groep in Brugge werkt binnen Brugge Dialoogstad en Werkgroep 17 oktober nauw samen met andere armoedeverenigingen. Hierdoor leren ze mensen in armoede kennen. Daarnaast engageert de groep zich om jaarlijks de regionale volksuniversiteit voor te bereiden en eraan deel te nemen. Deze volksuniversiteit gaat door in Oostende samen met Uze Plekke (Brugse vereniging waar armen het woord nemen). Enkele medestanders zijn ook geëngageerd bij Welzijnsschakels in Brugge. Drie medestanders en enkele mensen van Welzijnsschakels bereiden elke volksuniversiteit voor en zijn er ook aanwezig.

Reeds meer dan dertig jaar spreekt de groep een breed publiek aan: ze organiseren sensibiliserende acties zoals 17 oktober. Aanvankelijk organiseerde de groep dit alleen maar na een aantal jaren contacteerden ze de lokale Welzijnsschakels en de twee Brugse verenigingen waar armen het woord nemen: Wieders en Uze Plekke, Samenlevingsopbouw en diaconie Brugge. Zo ontstond er een breed platform die de organisatie van 17 oktober in handen nam.

Deze samenwerking leidde ook tot de oprichting van Brugge Dialoogstad: de verschillende verenigingen wilden een dialoog met stad Brugge rond diverse armoede-onderwerpen. Deze dialoog wordt telkens grondig voorbereid met de diverse Brugse armoedeverenigingen.

Een lid van de medestandersgroep is voorzitter van Brugge dialoogstad.

De medestandersgroep heeft de rol op zich genomen om binnen de 17-oktoberwerking en Brugge dialoogstad de inbreng van mensen in armoede te waarborgen.

Oostende:

Naast het samenzitten met mensen in armoede vindt de groep het belangrijk om apart samen te komen. De meeste medestanders komen op professioneel vlak (hulpverlening, gezondheid, onderwijs,...) ook in contact met mensen in armoede. Zij stuiten vaak op onbegrip als ze opkomen voor mensen in armoede. De medestandersgroep biedt hen steun en een manier om hun engagement vol te houden.

De medestandersgroep organiseert elk jaar samen met BMLIK Oostende, inloopcentrum Kwiedam en Samen Divers een nieuwjaarsreceptie voor de leden

---

van deze verschillende organisaties. Daarnaast staat ATD Oostende tweejaarlijks in voor “Komterbie”, een laagdrempelige ontmoetingsmoment waar voornamelijk mensen in armoede op afkomen.

Maandelijks komen een twintigtal mensen samen om de volksuniversiteit voor te bereiden.

Tijdens die voorbereiding is er ruimte om andere vormende activiteiten te organiseren zoals iemand die de werking van het wijkgezondheidscentrum komt toelichten. De zomer staat in teken van de activiteiten van Theater aan Zee.

Enkele mensen uit de groep nemen in tandem deel aan verschillende overlegorganen. Occasioneel bieden de medestanders ondersteuning aan de mensen van de groep die in armoede leven.

De regionale volksuniversiteit die in Oostende doorgaat wordt in samenwerking met de diverse leden, met en zonder armoede-ervaring, georganiseerd. De groep organiseerde de laatste jaren ook een denkdag waarbij zowel medestanders als mensen in armoede samen nadenken over de toekomst van de groep. Zo werd er nagedacht over het opstarten van een Vierde Wereldhuis in Oostende.

Avelgem (Bossuit):

In 2018 startte ATD Vierde Wereld in een sociale woonwijk in Bossuit een straatbibliotheek op. Wekelijks organiseert de groep activiteiten rond boeken voor de kinderen uit de wijk. De groep investeert ook in de contacten met de ouders en andere bewoners. In 2019 organiseerden ze een eerste uitstap naar het kippenmuseum en de zee. In 2020 gaan ze op uitwisseling met de groep in Turnhout en bereiden enkele bewoners tijdens een huisbezoek de volksuniversiteit voor.

- Oost-Vlaanderen:

Ronse:

In Ronse komt de groep met mensen in armoede samen om de volksuniversiteit voor te bereiden en 17 oktober te organiseren. Daarnaast gaat een stafmedewerker vaak op huisbezoek bij de verschillende leden van de groep. Hij neemt ook deel aan de werkgroep kansarmoede van de stad Ronse.

Gent:

BMLIK neemt actief deel aan de volksuniversiteit en andere ontmoetings- en vormingsmomenten. Ook enkele mensen van Zuidpoort komen op regelmatige basis naar de volksuniversiteit.

- Antwerpen:

Willebroek:

ATD Willebroek komt al heel lang samen om de volksuniversiteit voor te bereiden en andere vormende activiteiten voor de groep te organiseren. Vanuit die werking groeide de leentuinen. In overleg met de huisvestingsmaatschappij kregen enkele leden die in een flat woonden de toestemming om braakliggende tuinen van sociale woningen te bewerken. Het bood hen de kans om een verbinding te maken tussen armoede en duurzaamheid. Ondertussen groeide de leentuinen uit tot een autonome werking.

De groep nam ook het initiatief om wekelijks met mensen in armoede samen te komen. Tijdens die bijeenkomsten wisselen ze nieuws uit, maken ze samen confituur, verwerken ze groenten tot soep. Tijdens die bijeenkomsten steunen ze elkaar ook. Daarnaast komen ze eenmaal per maand samen om de volksuniversiteit voor te bereiden. Zowel mensen met als zonder armoede – ervaring dragen de verantwoordelijkheid in de groep.

Jaarlijks organiseert de groep een herdenking rond 17 oktober, indien mogelijk in samenwerking met de gemeente, een kerstfeest, een nieuwjaarsreceptie en een barbecue en gezinsuitstap in de zomer.

Elke schoolvakantie komt een groep kinderen in armoede samen bij Taporì, dat is binnen ATD Vierde Wereld het wereldwijd netwerk van kinderen uit alle milieus. De verantwoordelijke van de Taporì-werking nodigt sedert enkele jaren de moeders van de kinderen uit om de volksuniversiteit voor te bereiden. Voornamelijk kinderen met een migratie-achtergrond komen naar een Taporì-bijeenkomst.

Turnhout:

In Turnhout komt een klein groepje samen om de volksuniversiteit voor te bereiden. Ze komen trouw naar deze activiteit en proberen ook naar andere vormingsmomenten van ATD Vierde Wereld Vlaanderen te komen. De groep heeft beslist om vanaf 2020 samen te komen in 't Antwoord (lokale vereniging waar armen het woord nemen), op deze manier willen ze mensen die naar die vereniging komen uitnodigen om ook naar de volksuniversiteit te komen.

Twee medestanders uit Turnhout bezoeken gevangenen op wekelijkse basis. De meeste van deze gevangenen hebben armoede-ervaring.

Antwerpen:

In Antwerpen komen mensen uit Kauwenberg al jaren naar diverse activiteiten van ATD Vierde Wereld. Een ervaringsdeskundige van Kauwenberg zat ook in de stuurgroep van onze campagne Waarheid of fabel.

- Vlaams Brabant:

Leuven:

De groep van Leuven is een gemengde groep met zowel mensen met als zonder armoede-ervaring. Iemand van de groep is actief in “Armoede Knelt”, de campagne van het Leuvens Collectief tegen Armoede. Binnen dit kader is de groep van Leuven mee verantwoordelijk voor de bijeenkomst rond de Herdenkingssteen van Leuven elke 17de van de maand. Daarnaast organiseert de groep elk jaar rond 17 oktober een eigen activiteit en heeft ze soms een informatiestand op Leuvense festiviteiten zoals het Wereldfeest. Bijna alle leden van de groep zijn actief in andere Leuvense verenigingen of organisaties. Desondanks - of juist daarom - is het belangrijk voor hen dat de groep van Leuven bestaat als aanvulling op andere activiteiten in het Leuvense: ze versterken de leden om binnen de engagementen in andere organisaties op te komen voor de rechten van mensen in armoede.

- Limburg:

Hasselt:

Een groepje medestanders ondersteunt elkaar bij de diverse engagementen die ze opnemen met mensen in armoede: café Anoniem, De Draaideur vzw, vzw Vriendschap en Sint Vincentius Banneux. ATD Hasselt startte de Papiermolen op: een juridische permanentie voor mensen in armoede. De Papiermolen bereikt vooral mensen met migratie-achtergrond en sinds vorig jaar erkende vluchtelingen. Vanuit hun aanwezigheid bij dak -en thuislozen voelden zij de noodzaak om op te komen voor hun belangen. Zo ontstond een nauwe samenwerking met vzw De Trawanten: een groep vrijwilligers die de belangen van dak- en thuislozen in Hasselt en omgeving behartigen. Door de samenwerking met de medestandersgroep koos vzw De Trawanten ervoor om zich bij ATD Vierde Wereld Vlaanderen aan te sluiten. Elk jaar organiseren ze een evenement voor 17 oktober.

-
- Brussels hoofdstedelijk gewest:

ATD Brussel komt samen om de volksuniversiteit voor te bereiden en neemt deel aan andere activiteiten van ATD Vierde Wereld Vlaanderen. Bijna alle leden zijn behoorlijk tweetalig wat hen ook toelaat om aan activiteiten van ATD Quart Monde Wallonie deel te nemen.

ATD Quart Monde Jeunesse staat in voor de organisatie van straatbibliotheken in Brussel. We verzekeren een Vlaamse aanwezigheid in een van deze straatbibliotheken.

We zijn ook heel actief binnen het Collectief straaddoden. Dit is een collectief van 160 organisaties, Diogenes, die ervoor zorgt dat daklozen die sterven een waardige uitvaart krijgen. staat in voor de coördinatie. Het collectief zorgt ervoor dat er steeds mensen aanwezig zijn op een uitvaart van een straatbewoner, indien nodig nemen ze contact op met familieleden. Daarnaast organiseert het, jaarlijks een eerbetoon aan de straaddoden in Brussel. De coördinatie is in handen van Diogenes, een stafmedewerker en twee ervaringsdeskundigen gaan naar de maandelijkse bijeenkomsten en proberen ook op uitvaarten present te zijn.

Het Vierde Wereldhuis in Etterbeek, van waaruit de Beweging in Vlaanderen wordt opgevolgd, huisvest ook andere verenigingen en dynamieken van de internationale beweging zoals ATD Quart Monde Wallonië/Bruxelles (erkend als volwassenenvormingsorganisatie) en de internationale delegatie van de Beweging bij de Europese instellingen. Deze fysieke nabijheid vergemakkelijkt en stimuleert uitwisseling, afstemming en samenwerking tussen de lokale en landelijke werking in Vlaanderen en het verzet tegen grote armoede in België en Europa.

Samenwerkingsverband en organisatiestructuur

Op Vlaams niveau

Netwerk tegen Armoede: Als bovenlokale vereniging maken we deel uit van het Netwerk tegen Armoede. We nemen deel aan algemene vergadering en zijn momenteel lid van de raad van bestuur. Deze rol vervullen we in een beurtrol met Welzijnsschakels: in overleg met hen bekijken we wie het komend mandaat van 3 jaar in de raad van bestuur opneemt.

Daarnaast is er 6 maandelijks overleg samen met Welzijnsschakels. Tijdens dit overleg bekijken we waar mensen in armoede tegenaan lopen en hoe het Netwerk tegen armoede dit kan meenemen in hun beleidswerk. We worden tijdens dit overleg ook geïnformeerd over dit beleidswerk en contacten met b.v. Decenniumdoelen.

Welzijnsschakels: Samen met het Netwerk is er 6 maandelijks overleg (cfr hierboven). Daarnaast overleggen we met elkaar voor diverse zaken per mail en telefoon. De volksuniversiteit stellen we open voor groepen van Welzijnsschakels.

Welzijnszorg: We zijn lid van de algemene vergadering. Er is een goed contact met de politiek werker en de directeur. Indien we actuele kennis hebben rond de campagne van Welzijnszorg spelen we die door om hun campagne inhoudelijk te verrijken met ervaringskennis.

Woonzaak: We maken deel uit van de Woonzaak (cfr strategische doelstelling 3).: we stellen getuigenissen en kennis ter beschikking van de Woonzaak. Via onze communicatiekanalen zetten we mee de Woonzaak in de kijker en werken mee aan acties.

Decenniumdoelen: Via het Netwerk zijn we vertegenwoordigd bij Decenniumdoelen. Ad hoc kunnen we meewerken aan projecten of campagnes. Zo werkten we in 2019 mee aan de campagne “komaf met armoede”.

Partnergroepen: We werken al meer dan 30 jaar samen met partnergroepen Kauwenberg en Beweging voor mensen met Laag Inkomen en Kinderen. Zij nemen deel aan de volksuniversiteit en andere vormingsactiviteiten. We ondersteunen elkaar in de keuze om met mensen met een langdurige armoede-ervaring op weg te gaan. Een stafmedewerker is ook lid van de algemene vergadering van Mensen voor Mensen.

Muntschouwburg / Brug tussen 2 werelden: De muntschouwburg biedt via het project “brug tussen 2 werelden” organisaties de gelegenheid om gratis voor-generales/ try-outs bij te wonen. Wanneer deze voorstellingen tijdens de dag doorgaan gaan we in op dit aanbod. Het is niet mogelijk om voorstellingen 's avonds bij te wonen omdat je met openbaar vervoer niet meer kan thuis geraken.

Naar aanleiding van de corona-crisis kwamen we wekelijks samen met armoedeorganisaties. We stelden vast dat mensen in armoede door de maatregelen die genomen werden om de verspreiding van Covid-19 te beperken heel hard getroffen werden. Tijdens de wekelijkse bijeenkomsten bekeken we de impact van de maatregelen voor mensen in armoede en dachten na over een gezamenlijke aanpak van deze problemen. Namen deel aan dit overleg: ATD Vierde Wereld, Netwerk tegen armoede, Welzijnszorg, Welzijnsschakels, Uit de Marge, Samenlevingsopbouw en Vluchtelingenwerk. Deze wekelijkse bijeenkomsten zullen er zeker voor zorgen dat we in de toekomst gemakkelijker samenwerken.

Op federaal niveau

Interfederaal steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting: We gaan naar de overlegbijeenkomsten om het tweejaarlijks verslag uit te werken. In het verleden contacteerden we ook het Steunpunt om gezamenlijk te reageren op wetsvoorstellen rond adoptie van kinderen in jeugdvoorzieningen. Samen met ATD Vierde Wereld België gaven we aan het Steunpunt ook signalen en aanbevelingen door om in te brengen in de adviesraad die in het kader van Covid-19 de regering advies gaf bij de uitwerking van de federale taskforce voor kwetsbare mensen.

ATD Vierde Wereld België/ ATD:

Er is een nauwe samenwerking met onze zusterbewegingen ATD Vierde Wereld België, ATD Quart Monde Wallonië/Bruxelles en ATD Quart Monde Jeunesse. Ons secretariaat is in hetzelfde gebouw: het Belgisch 4de Wereldhuis. Enkele administratieve taken zoals boekhouding en onthaal worden opgenomen door ATD België. In samenwerking met ATD België ondernamen we juridische acties. Alle personeelsleden werkzaam in het 4de wereldhuis hebben wekelijks een teamoverleg. Met de collega's van de zusterbewegingen hebben we ook intervisiemomenten.

ATD Quart Monde Jeunesse organiseert in Brussel diverse straatbibliotheken. Waar mogelijk proberen we om bij een straatbibliotheek een Vlaamse aanwezigheid te verzekeren. De vrijwilligers bij de straatbibliotheek in Avelgem (Bossuit) nemen deel aan de vormingsmomenten van ATD Quart Monde Jeunesse rond straatbibliotheek.

Op internationaal niveau

Cfr strategisch doelstelling 2 (pagina 46) en 3 (pagina 57)

ATD Fourth World: Voor vertalingen werken we samen met ATD Vierde Wereld Nederland. We nemen deel aan diverse Europese en internationale ontmoetingen en vormingen. De studie “the hidden dimensions of poverty” maken we bekend (cfr “Wat veranderde er ten opzichte van het vorige beleidsplan”: pagina 32).

Op lokaal niveau

ATD kust/Oostende:

Wijkgezondheidscentrum: Twee leden uit Oostende zijn door ATD Vlaanderen afgevaardigd als lid van de Algemene Vergadering en zijn momenteel lid van het bestuur.

Verder is de groep ook partner bij Ieders Stem Telt, Werkgroep 17/10, Werkgroep opstart Vierde Wereldhuis door het CAW , Welzijns- en armoedeplatform, Stedelijk overleg verenigingen waar armen het woord nemen en de Werkgroep Theater aan zee.

Het CAW biedt ondersteuning voor de volksuniversiteit: we komen samen in het inloopcentrum Kwiedam en een personeelslid staat in voor het begeleiden van het gesprek.

In het kader van verkiezingen werkt de groep ook mee aan de uitwerking van Ieders Stem Telt.

ATD Brugge:

Actieve deelname aan Brugge Dialoogstad. Tot 2020 zat een medestander deze werkgroep voor. Verder werkt de groep ook mee aan de 17 oktober werkgroep en plaatselijke LOP-werking. Binnen Brugge dialoogstad en de 17 oktoberwerking werkt de groep samen met volgende partners: Samenlevingsopbouw, Ūze Plekke, Wieders, Integraal, Onthaal 't Meersenhuis, Oarm in Oarme, Diocesane dienst diaconie, Amnesty International, 't Sas, Sociaal Huis, Vormingplus.

In het kader van verkiezingen werkt de groep ook mee aan de uitwerking van Ieders Stem Telt.

ATD Avelgem:

Vanuit de straatbibliotheek zijn er goede contacten met het OCMW in het kader van ondersteuning van gezinnen.

Daarnaast is er een goed contact met de plaatselijke bibliotheek.

ATD Ronse:

De groep verzekert een actieve deelname aan de stedelijke werkgroep: kansarmoedeoverleg. Deze werkgroep staat in voor de organisatie van een herdenking in het kader van 17 oktober.

In het kader van verkiezingen werkt de groep ook mee aan de uitwerking van Ieders Stem Telt.

ATD Willebroek:

De groep is lid van het Welzijnsoverleg en de raad van bestuur van het Wijkgezondheidscentrum en het overleg kansarmoede.

ATD Tunhout:

De groep werkt samen met 't Antwoord. Vanaf 2020 mogen we bijeenkomen in de lokale van 't Antwoord.

ATD Hasselt:

Er is een directe samenwerking met Café Anoniem waar leden van de lokale groep nauw mee verbonden zijn en als vrijwilliger actief zijn. Ondertussen is er ook een formele samenwerking met de Trawanten, een lokale drukkingsgroep die de belangen van dak- en thuislozen in Hasselt en omgeving behartigen. Samen organiseren ze een 17 oktober herdenking waarbij ook de Armoedevakbond bij betrokken is.

ATD Leuven:

De groep maakt deel uit van Leuvens Collectief tegen Armoede en Sociale Uitsluiting. Zij organiseren o.a. alle activiteiten in het kader van 17 oktober.

In het Collectief zitten ook de volgende partners (waaronder twee verenigingen waar armen het woord nemen): Buurtwerk Casablanca (RISO Samenlevingsopbouw Vlaams-Brabant), Inloopcentrum De Meander, CAW Oost-Brabant, vzw De Ruimtevaart, Buurtwerk 't Lampeke, de Leuvense Buurtcentra (Stad Leuven) en vzw De Wissel (bijzondere jeugdzorg).

ATD Brussel:

Voor sensibiliserende activiteiten werken we samen met Citizenne en zijn er ook contacten met Kenniscentrum Wonen, Welzijn en Zorg.

Voor de herdenking van 17 oktober werken we samen ATD Quart Monde Wallonië-Bruxelles, Brussels Platform Armoede.

Straatdodencollectief: 15 jaar geleden nam ATD Vierde Wereld samen Diogenes, straathoekwerk, het initiatief voor dit collectief. Het collectief zorgt telkens voor een waardige begrafenis wanneer iemand sterft door een leven op straat. Ze zoeken ook verwanten op en verwittigen die. Jaarlijks organiseert het collectief een ceremonie in het stadhuis van Brussel om alle straatdoden van het afgelopen jaar te herdenken. Ondertussen zijn er een 10-tal organisaties actief betrokken bij het collectief. ATD Vierde Wereld blijft een belangrijke rol spelen. Een stafmedewerker en een ervaringsdeskundige zijn present bij de maandelijkse bijeenkomsten, gaan naar de begrafeningen, bezoeken het kerkhof op 1 november en helpen mee om de jaarlijkse herdenking te organiseren.

Interne organisatiestructuur

De animatie van de beweging ATD Vierde Wereld in Vlaanderen wordt gedragen door het secretariaat met één administratieve kracht, permanent werkers en de voorzitter. Tijdens een tweewekelijks overleg bekijken ze alles wat de beweging in Vlaanderen aangaat.

De Raad van Bestuur van de vereniging komt minstens tweemaal per jaar samen en is samengesteld uit actieve leden van de beweging. Zij krijgen hiervoor geen vergoeding. De Algemene vergadering komt jaarlijks bijeen. Tijdens de huidige beleidsperiode werden 6 ervaringsdeskundigen lid van de algemene vergadering.

De leden van de Algemene vergadering krijgen eveneens geen vergoeding.

Er zijn meerdere stuurgroepen ter ondersteuning van acties in Vlaanderen:

- Stuurgroep volksuniversiteit bereidt de volksuniversiteit voor en animeert deze, leest de verslagen na van de plaatselijke voorbereidingen, evalueert, ondersteunt en onderhoudt contact met de lokale groepen, animatoren en militanten. Ze organiseert ook vorming.
- Multi-mediateam informeert de brede samenleving en roept op om zich in te zetten voor een wereld zonder armoede en uitsluiting. Ze stemt het tijdschrift, website en andere communicatiemiddelen op elkaar af.
- Stuurgroep waarheid of fabel (enkel actief tijdens de huidige beleidsperiode (2016-2020). Zij werkte de campagne rond vooroordelen uit. Naast ervaringsdeskundigen en medestanders bestond de stuurgroep ook uit externe: 1 journaliste en 1 onderzoeker.

ATD Vierde Wereld is in België actief via vier vzw's:

- ATD Vierde Wereld Vlaanderen is erkend en gesubsidieerd als landelijke “vereniging waar armen het woord nemen”.
- ATD Vierde Wereld België is erkend om fiscale attesten af te leveren en staat in voor de fondsenwerving. Ze steunt hiermee acties en teams in België en elders in de wereld.

-
- ATD Quart Monde Wallonië-Bruxelles is o.a. erkend en gesubsidieerd als organisatie voor permanente vorming.
  - ATD Quart Monde Jeunesse Wallonie-Bruxelles is erkend als jeugdorganisatie.

Er is een nauwe samenwerking met onze zusterbewegingen ATD Vierde Wereld België, ATD Quart Monde Wallonië/Bruxelles en ATD Quart Monde Jeunesse. Ons secretariaat is in hetzelfde gebouw: het Belgisch 4de Wereldhuis. Enkele administratieve taken zoals boekhouding en onthaal worden opgenomen door ATD België. In samenwerking met ATD België ondernamen we juridische acties. Alle personeelsleden werkzaam in het 4de wereldhuis hebben wekelijks een teamoverleg. Met de collega's van de zusterbewegingen hebben we ook intervisiemomenten.

Nationaal:

Een nationaal team staat in voor de coördinatie van de acties tussen de 4 vzw's.

Internationaal:

ATD Vierde Wereld Vlaanderen maakt deel uit van de internationale beweging ATD Vierde Wereld. Deze internationale beweging staat in voor een gezamenlijke programmering en stippelt, op basis van inbreng van alle landen en regio's, de prioriteiten voor 5 jaar (<http://www.atd-vierdewereld.be/Video-Onze-ambities-voor-2013-2017.html>) uit.

Het Europees team ondersteunt de verschillende teams in Europa. Zij organiseert of ondersteunt Europese vormings- en ontmoetingsmomenten.

De internationale beweging ATD Vierde Wereld heeft ook een team "internationale relaties". Haar taak is het om te lobbyen binnen o.a. Unicef, de Verenigde Naties en Europese Commissie. Daarvoor doet ze appel op de kennis en ervaring van de verschillende teams wereldwijd.

Begroting

De begroting werd op 30 mei 2020 goedgekeurd door de Algemene Vergadering.

RESULTATEN REKENING VZW	2021	2022	2023	2024	2025
KOSTEN					
Total 610 huisvestingskosten	10 400	10 500	10 700	10 800	11 000
Total 611 secretariaatskosten	5 600	5 700	5 800	5 900	6 000
Total 613 diverse werkingskosten	2 180	2 210	2 240	2 270	2 310
Total 614 educatieve activiteiten, vormingcursussen	18 500	18 800	19 100	19 410	19 720
Total 615 tijdschrift - publicaties	20 320	20 650	20 980	21 310	21 650
diensten en diverse goederen	57 000	57 860	58 820	59 690	60 680
personeelskosten	176 000	171 000	174 000	177 000	180 000
taksen en diverse kosten	300	300	300	300	300
financiële kosten	200	200	200	200	200
totaal kosten	233 500	229 360	233 320	237 190	241 180
OPBRENGSTEN					
Giften - Lidmaatschap - legaten					
Verdeling giften ATD België	155 800	150 460	153 220	155 890	158 580
Subsidies (VG)	75 200	76 400	77 600	78 800	80 100
Divers					
recuperatie diverse kosten	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500
totaal opbrengsten	233 500	229 360	233 320	237 190	241 180
Netto resultaten (verlies)	0	0	0	0	0

Personeelsinformatie en toepasselijke salarisschalen

De organisatie heeft weinig personeelsleden in dienst omdat ze op vnl. vrijwilligers (ervaringsdeskundigen en medestanders) steunt.

De personeelskost is in de bijgevoegde begroting berekend op volgende bezetting voor de hele periode 2021-2025.

Het betreft 3 personen samen 3,5 VTE:

- 1,4 voltijdse secretariaatsmedewerk(st)ers met loonbarema A1
- 2,1 permanente werkers met loonbarema L4: internationale permanente werkers van ATD Vierde Wereld kiezen er overal ter wereld voor om, ongeacht hun vorming en verantwoordelijkheid, bezoldigd te worden aan een minimumloon

We stellen geen opgeleide ervaringsdeskundigen te werk.

Financieringskanaal:

Subsidie Armoededecreet: 3,5 vte

Gesco: 0 vte

Sociale Maribel: 0 vte

Andere financiering: 0 vte

Detachering: 0 vte

Jaarplan 2021

S.D.1: Mensen met langdurige armoede-ervaring leren ATD 4de wereld kennen en zetten met ATD 4de wereld stappen zodat ze meetellen in de samenleving

O.D.1.1: We brengen in kaart waar we mensen met langdurige armoede-ervaring kunnen vinden en zoeken mensen met langdurige armoede-ervaring op

Na overleg met onze plaatselijke groepen focussen we op 3 gemeentes in verschillende regio's. Samen met de mensen in armoede uit die groepen brengen we laagdrempelige ontmoetingsplaatsen in kaart.

We gebruiken een herwerkte flyer waarin presentie staat uitgelegd om ons aan deze diensten/ organisaties voor te stellen. We bekijken met deze diensten/ organisaties hoe we op die plaatsen aanwezig kunnen zijn.

O.D.1.2: We organiseren vorming en intervisie voor ervaringsdeskundigen en medestanders Dit laat ons toe om in tandem present te zijn bij gezinnen in armoede

We voorzien in de eerste helft van het jaar een vorming rond presentie-benadering/ outreachend werken.

We voorzien het eerste jaar 2 intervisie-moment.

O.D.1.3: In tandem bereiken we mensen met langdurige armoede-ervaring. We realiseren presentie bij gezinnen met jonge kinderen

We nemen vrijwilligerswerk bij laagdrempelige ontmoetingsplaatsen.

Na overleg met plaatselijke groepen en actieve leden vormen we minstens 3 tandems bestaande uit een ervaringsdeskundige en een stafmedewerker/ medestander om bij gezinnen met jonge kinderen present te zijn.

Opmerking: we houden er rekening mee dat covid-maatregelen het misschien niet mogelijk maken om in 2021 op huisbezoek te gaan bij nieuwe gezinnen. We proberen dan op andere manieren een vertrouwensrelatie uit te bouwen.

O.D.1.4: We ontwikkelen tools die ons in staat stellen om samen met de betrokken vrijwilligers ATD voor te stellen aan mensen met langdurige armoede-ervaring

We organiseren een vorming hoe we ATD aan mensen in armoede uitleggen
Binnen die vorming bekijken we ook welke tools we moeten ontwikkelen die ons helpen om ATD voor te stellen. We ontwikkelen in 2021 minstens één tool.

S.D.2: Mensen in armoede komen samen, vinden steun bij elkaar en ontmoeten vrijwilligers zonder armoede-ervaring. Tijdens die bijeenkomsten leren mensen in armoede. het woord nemen en worden ze sterker om samen met vrijwilligers zonder armoede-ervaring zich in te zetten voor een maatschappij die niemand achterlaat

O.D.2.1: We bevragen de mensen/ gezinnen, die we via presentie zijn bereiken, rond gebeurtenissen in de samenleving en bereiden met hen de volksuniversiteit voor

Op laagdrempelige ontmoetingsplaatsen waar we vrijwilligen (cfr1.3) bekijken we de mogelijkheid om in kleine groep of individueel de volksuniversiteit voor te bereiden. Maar we vragen ook n.a.v. andere gebeurtenissen de mening van de mensen die we bereiken.

O.D.2.2: We organiseren laagdrempelige ontmoetingsmomenten voor verschillende leden of lokale groepen

De gezinnen die we via de straatbibliotheek in Bossuit, Avelgem, leerden kennen nodigen we uit voor een laagdrempelig ontmoetingsmoment met een andere lokale groep. Na een evaluatie van dit moment met de betrokken gezinnen bekijken we of het zinvol is om hen reeds in 2021 uit te nodigen voor de volksuniversiteit.

We organiseren voor al onze leden in de zomerperiode een ontmoetingsmoment.

O.D.2.3: Kindvriendelijke activiteiten staan centraal tijdens de volksuniversiteit om de deelname van gezinnen met jonge kinderen gemakkelijker te maken

We zoeken vrijwilligers die voor deze kindvriendelijke activiteiten instaan. We nemen de nodige tijd met deze vrijwilligers om leuke, attractieve activiteiten voor de kinderen uit te werken.

We willen in het werkjaar 2021-2022 gemiddeld 4 gezinnen met kinderen aan de volksuniversiteit laten deelnemen.

O.D.2.4: Via de volksuniversiteit bieden we Welzijnsschakels of andere organisaties een complementaire werking aan

We brengen in kaart aan welke andere organisaties of werkingen we de volksuniversiteit als complementaire werking voorstellen. We nemen contact met deze organisaties en bereiden samen met hen een eerste deelname voor. In samenwerking met Welzijnsschakels bieden we aan deelnemende groepen ook ondersteuning in het begin. Deze ondersteuning moet deze groepen toelaten om goed te begrijpen hoe de volksuniversiteit werkt.

Opmerking: Indien door Covid-maatregelen het maximum aantal deelnemers voor groepsbijeenkomsten beperkt wordt zullen we ons in 2021 nog geen externe groepen uitnodigen. We kunnen daarop wel inzetten tijdens de regionale bijeenkomst.

O.D.2.5: Door de volksuniversiteit leren mensen hun rechten kennen, leren ze van elkaars ervaring en leren hun mening formuleren

We organiseren 5 volksuniversiteiten in het werkjaar 2021. Tijdens een planningsdag zomer 2020 beslissen we rond welke thema's we werken. Tijdens die planningsdag bekijken we de haalbaarheid van virtuele volksuniversiteiten is het toegankelijk voor iedereen? Hoe moeten we ons organiseren zodat iedereen aan virtuele bijeenkomsten kan deelnemen?

Rond een van de gekozen thema's schrijven we een opinieartikel.

We werken een communicatieplan voor de volksuniversiteit uit: Wie krijgt de uitnodiging? Kan dit ook via mail? Wie krijgt de echo's? Hoe kan je de echo's gebruiken? Hoe communiceren we de inhoud naar andere leden en de ruimere samenleving?

O.D.2.6: Samen met een groepje deelnemers van de volksuniversiteit maken we een verslag van de voorbije volksuniversiteit

Na iedere volksuniversiteit maken we met een plaatselijke groep het verslag van de voorbije volksuniversiteit.

O.D.2.7: Vlaamse leden nemen deel aan nationale en Europese ontmoetingsmomenten waaronder de Europese volksuniversiteit

In 2021-2022 zijn verschillende bijeenkomsten gepland:

Een Europese volksuniversiteit, een zomerontmoeting en een nationaal ontmoetingsmoment. Minstens 2 mensen in armoede nemen deel aan een internationale ontmoeting.

O.D.2.8: We organiseren vormingen voor vrijwilligers, al of niet met partnerorganisaties

Tijdens ons overlegmoment met Welzijnsschakels bekijken we welke noden er bij onze leden zijn rond vorming en of het zinvol is om die samen te organiseren.

O.D.2.9: Via de nieuwsbrief, website en facebook-pagina informeren we onze vrijwilligers en geïnteresseerden over good practises, vormingen en acties. We hebben daarbij ook aandacht voor internationaal nieuws

In 2021 doen we een enquête over onze interne nieuwsbrief en “nieuws van de beweging”, dat is een papieren nieuwsbrief voor de deelnemers van de volksuniversiteit. We willen de leesbaarheid, het gebruik, en het lezerspubliek vergroten. We sturen de nieuwsbrief mee met de brief van de Volksuniversiteit.

Tegen het einde van 2021 willen we een duidelijke communicatiestrategie en een uitgewerkt plan hebben met de verschillende stappen die we in de komende jaren willen nemen.

In afwachting hiervan willen we in 2021 reeds kleinere urgente aanpassingen doen waarvan reeds voldoende duidelijk zijn dat nodig en haalbaar zijn.

O.D.2.10: We vormen een groep van vrijwilligers met of zonder armoede-ervaring die ook specifieke aandacht hebben voor milieu en klimaat

We nodigen onze leden persoonlijk uit om aan deze groep deel te nemen. We komen bij de start van de groep een ontmoetingsmoment en bekijken tijdens die dag hoe de leden

---

elkaar kunnen ondersteunen in hun engagement. We bekijken wie in deze groep een interne facebookgroep kan organiseren.

S.D.3: De kennis van mensen in armoede is het uitgangspunt om aan maatschappelijke verandering te werken. Zo evolueren we naar een maatschappij die niemand achterlaat

O.D.3.1: Vanuit ons present-zijn bij mensen met langdurige armoede-ervaring en vanuit de volksuniversiteit geven we signalen door aan het Netwerk tegen Armoede en dragen bij aan haar overleggroepen

Tijdens de overlegmomenten met het Netwerk tegen Armoede en Welzijnsschakels maken we ook tijd om signalen en ervaringskennis uit te wisselen. Tijdens die momenten willen we ook nadenken over gezamenlijke strategieën zodat mensen in armoede gemakkelijker hun rechten bekomen. Op die manier helpen we het Netwerk om hun dialoog met het beleid te onderbouwen.

O.D.3.2: Het boek “Aan de onderkant ligt de lat altijd hoger” en de website www.aandeonderkant.be gebruiken we om duidelijk te maken wat armoede inhoudt

We werken een strategisch plan uit. Daarbij zullen volgende vragen ons leiden om tot een plan te komen:

- Naar wie richten we ons om lezingen te geven?
- Op welke andere manier kunnen we ons boek opnieuw in de aandacht brengen?
- Hoe maken we ons boek bekend in het politieke midden?
- Waar rond kunnen we podcasts maken voor onze website?
- ...

O.D.3.3: We kiezen gastsprekers voor de volksuniversiteit in functie van de maatschappelijke verandering die zij nadien in hun werkmidden kunnen bewerkstelligen. Met politici bouwen we persoonlijke contacten uit

Op de bijeenkomsten van de volksuniversiteit nodigen we gastsprekers uit die binnen hun organisatie of politieke partij voldoende invloed kunnen uitoefenen om de ervaringskennis van mensen in armoede en de door hen geformuleerde aandachtspunten of voorstellen bespreekbaar te maken zodat ze tot verandering leidt. Minstens 3 gastsprekers nemen in 2021 deel aan de volksuniversiteit.

O.D.3.4: De kennis die we opdoen via presentie en de volksuniversiteit geven we door via eigen kanalen en via externe publicaties

Onderzoek rond externe nieuwsbrief (inschrijven via website): hoe meer geïnteresseerden vinden?

Vierde Wereldblad actief verspreiden op evenementen, op openbare plaatsen.

O.D.3.5: We gebruiken de kennis van mensen in armoede om onderzoeksvragen aan de academische wereld voor te stellen

We maken een inventaris van interessante onderzoeksvragen en nemen contact met de academische wereld.

O.D.3.6: We maken de studie “the hidden dimensions of poverty” bekend in Vlaanderen

Wanneer we contact hebben met de academische wereld spreken we over deze studie. We contacteren partnerorganisaties om deze studie bekend te maken. We onderzoeken de mogelijkheid om samen een studiedag hierrond te organiseren.

O.D.3.6: We nemen actief deel aan de Woonzaak

O.D.3.7: Samen met mensen met armoede-ervaring nemen we deel aan lokale, regionale en nationale structurele overlegorganen

We werken actief mee aan het schrijven van het tweejaarlijks rapport van het Steunpunt tot bestrijding van armoede en bestaansonzekerheid met als thema solidariteit.

O.D.3.8: Op 17 oktober organiseert ATD Vierde Wereld zelf of samen met anderen evenementen in verschillende Vlaamse provincies en Brussel

O.D.3.9: We verspreiden het ideeëngoed van Joseph Wresinski

We plaatsen een tekst/ film die actueel is op onze website/ facebook en verspreiden voor het eerst een nieuwsbrief om deze tekst/ film bekend te maken.

Bijlages

Bijlage 1: Brief van de volksuniversiteit

De brief van de Volksuniversiteit

December 2019- januari 2020

Beste vrienden,

Het was niet eenvoudig om samen na te denken over het samenleven met mensen met een migratieachtergrond. Maar we durfden de dialoog aan. We hadden respect voor elkaars mening. Respect vinden we allemaal belangrijk. Als we zelf gerespecteerd worden, dan is het makkelijker om ook anderen te respecteren. Bruno en Martine van de internationale beweging gaven ons de volgende boodschap mee: ATD is een beweging die niet kijkt naar huidskleur, land of taal. ATD gaat op weg met iedereen die in onze maatschappij uitgesloten wordt. We moeten niet beschaamd zijn over ons verleden, of wie we zijn. We mogen trots zijn op onze solidariteit, onze moed en intelligentie.

We ontdekten ook dat mensen met een migratie-achtergrond net zoals ons te maken hebben met vooroordelen en discriminatie.

Tijdens de volgende twee volksuniversiteiten willen we nagaan of er discriminatie bestaat op het vlak van gezondheidszorg.

We nodigen je uit op de derde volksuniversiteit van dit werkjaar.

Thema: recht op een goede gezondheid.

Deze volksuniversiteit gaat door in Antwerpen en in Oostende.

In Antwerpen ontmoeten we elkaar op zaterdag 25 januari. We zijn te gast bij de universiteit (Prinsstraat 13). Parkeren kan in de Lange Winkelstraat 13.

In Oostende komen we samen op zaterdag 1 februari in het Vesaliusinstituut (Blauwe ruten, Leffingestraat 1).

Welkom vanaf 12 u. We kunnen samen onze boterhammen opeten.

De volksuniversiteit zelf start om 13u15 en eindigt om 16u30.

Tot dan.

Miriam, Marijke, Diederik

Straks wensen we elkaar een gelukkig nieuw jaar. We wensen elkaar dan ook vaak een goede gezondheid. Een goede gezondheid is belangrijk. Vroeg of laat krijgen we allemaal te maken met gezondheidsproblemen.

Kunnen we ons dan goed laten verzorgen? Wat staat er ons in de weg als we medische zorg nodig hebben?

Bijlage 2: Echo's van de volksuniversiteit

Echo's van de Volksuniversiteit Vierde Wereld

23 november 2019

Migratie

Kwam voor het eerst: Internationaal verantwoordelijken Martine en Bruno, Mimi D.G., Oona E., Georges D.K., Waltraud S. en vrijwilligers Samia, Ines, Elif en Selin.

We gebruikten een tekst van Père Joseph. Willy en Martine legden uit wie hij is. Père Joseph is zelf in armoede opgegroeid. Later leefde hij in Noisy-le-Grand, tussen gezinnen die er tijdelijk opvang hadden gevonden. Samen met deze gezinnen richtte hij ATD Vierde Wereld op. Hij wist dat mensen in armoede in schaamte leefden en hij bood hen een weg om trots op zichzelf te zijn. Hij leerde hen ontdekken dat ze niet alleen zijn en nodigde hen uit om samen te werken en samen op te komen voor hun rechten.

In de toespraak van Père Joseph lazen we dat samenleven met mensen van een andere origine soms moeilijk is.

We hoorden volgende moedige getuigenis: "Ik voel mij een leegganger tegenover

sommige andere mensen. Als er zo iets gezegd wordt over profiteurs neem ik dat direct op mij, vroeger durfde ik daar niet op reageren. Ik denk altijd dat ik mij moet verantwoorden. Ik val overal buiten, ik ben geplaatst geweest, ik heb geen werk, mijn kinderen zijn op verschillende plaatsen geplaatst geweest, ik heb niets tegen vreemdelingen, ik vind het alleen spijtig dat ik geen werk heb, ik doe wel

vrijwilligerswerk". Onmiddellijk was er veel herkenning. Sommigen vonden wel werk maar werden onderbetaald omdat ze geen diploma hebben. Dat achtervolgt je de rest van je dagen. De jobs die je vindt zijn slecht betaald. We voelen ons vlug de mindere en we moeten ons voortdurend bewijzen. Door te leven in armoede hebben we vlug het gevoel dat er op ons neergekeken wordt.

Het is belangrijk om wederzijds respect te tonen. Als je ervaart dat je niet gerespecteerd wordt dan kan je moeilijk ook anderen respecteren. Een belangrijke voorwaarde is dat we onszelf respecteren. Dan pas kunnen we ook anderen respecteren. Als iemand je vuilniszak voor je deur zet, dan geeft dit vaak spanningen. Zeker als je je de mindere voelt of gefrustreerd. We weten nu dat de huurprijzen van sociale woningen zullen stijgen. Dat geeft veel stress en wrok en dan ontploft het in de wijken. Het woord racisme wordt te vlug gebruikt; het gaat niet om racisme maar om frustratie over je leefsituatie.

Er zijn ook veel botsingen omwille van de cultuur die verschillend is. We zijn bang dat onze cultuur verdwijnt. We zijn ook bang dat we het nog moeilijker krijgen doordat mensen met een migratie-achtergrond een betaalbare woning zoeken. We zien te weinig dat besparingen iedereen treft. Politici doen ons geloven dat de oorzaak voor het feit dat we minder hebben bij mensen met een andere origine ligt.

De groep van Oostende ontmoette enkele mensen van een andere origine en ontdekte dat zij ook geen woning vinden, soms zelfs geen inkomen hebben en gedwongen zijn tot zwartwerk om te overleven. Er worden veel leugens op facebook en in de media verteld. Er leven veel veronderstellingen die niet kloppen. Politici en media laten ons dingen geloven die niet waar zijn.

We hebben gemeenschappelijke belangen: gerespecteerd worden in de maatschappij, een goede woning vinden, onze kinderen een goede toekomst geven. Père Joseph nodigt ons uit om samen te werken, samen op te komen voor dezelfde belangen. We hoorden van Bruno en Martine, internationaal verantwoordelijkden, dat ATD staat voor een wereldwijde solidariteit. In ons land, maar ook in andere landen willen we niemand achter laten. We willen niet dat mensen uitgesloten worden.

Een aantal vluchtelingen vallen ook uit de boot en kunnen hier niet op solidariteit van hun landgenoten rekenen. Niemand achterlaten betekent dat we niet kijken naar huidskleur of land van herkomst. We willen dat iedereen een plaats vindt in onze maatschappij. Met de mensen die er niet bij horen, ongeacht hun herkomst, willen we solidair zijn.

Belangrijk is dat we met elkaar praten en elkaar beter leren kennen. Op onze volksuniversiteit waren 5 jongeren uit Vilvoorde. We hoorden van hen dat ze na de verkiezingen scheef bekeken worden. Als er op de bus iets gebeurt, kijkt iedereen hen aan alsof zij de schuldige zijn. In de namiddag maakten we samen een dessert klaar en leerden ze ons enkele dansen. Een andere groep ging in gesprek met een Senegalees en stelde vast dat het leven voor hem hier niet eenvoudig is.

Een grote vraag blijft nog: willen we ook in onze groep plaats geven aan mensen van een andere origine?

Gemaakt door

Roland

Michelle

Vanessa

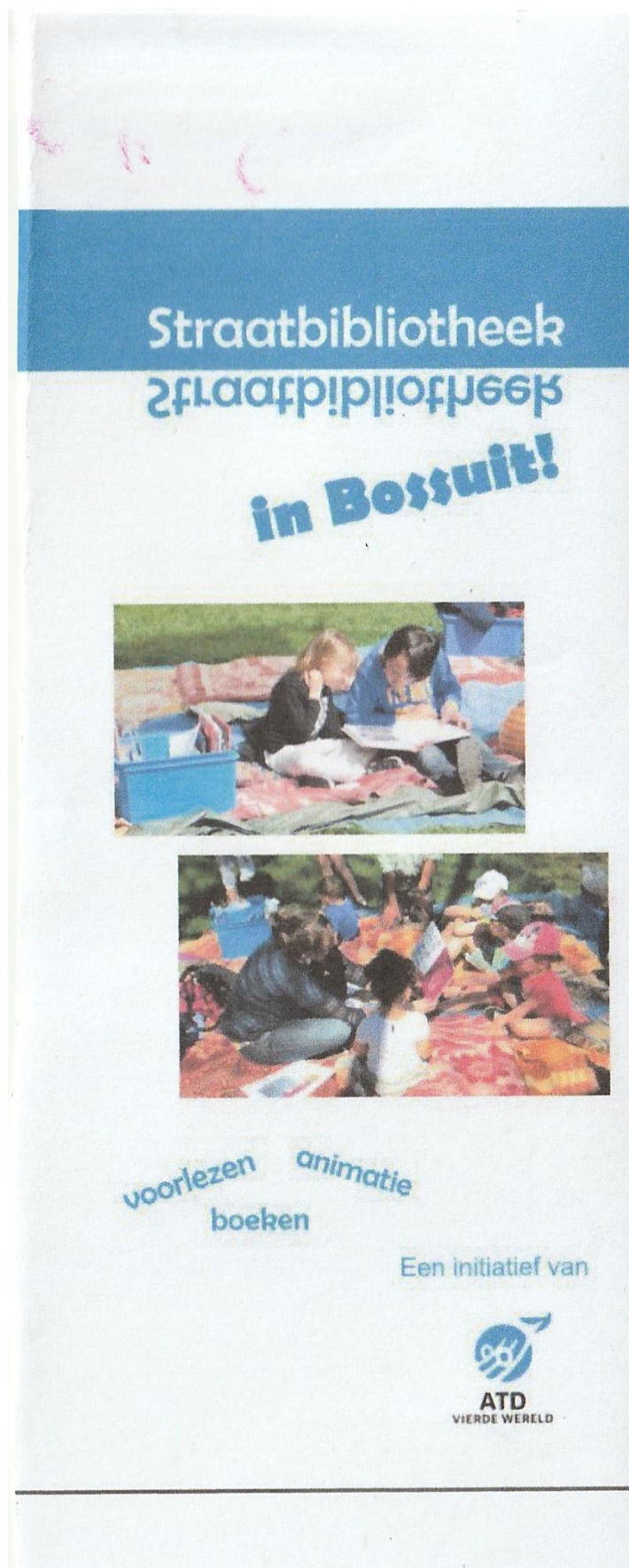
Manuella

**Dit verslag en ook foto's
zijn terug te vinden op
onze facebookpagina
(Volksuniversiteit ATD
Vierde Wereld
Vlaanderen).**

ATD Vierde Wereld, Victor Jacobsaan 12, 1040 Brussel tel. 02/647.92.25 volksuniversiteit@atd-vierdewereld.be

Bijlage 3: Folder straatbibliotheek

ATD Vierde Wereld start met een straatbibliotheek in de Vlaanderenstraat in Bossuit.

ATD Vierde Wereld (All Together for Dignity/Samen voor waardigheid) is een internationale mensenrechtenbeweging die opkomt voor een samenleving zonder armoede en uitsluiting.

Meer info op www.atd-vierdewereld.be

De **straatbibliotheek** gaat door op woensdagnamiddag en richt zich op kinderen. We nemen boeken mee, we lezen voor en bespreken thema's die in de verhalen aan bod komen. Dat doen we buiten op straat, zodat iedereen makkelijk kan deelnemen.

Start: woensdag 16 mei om 14u

Meer info?

Isabelle Maes

isabelle.maes1@skynet.be

0477/132850 (vanaf 17u)

Bijlage 4: Flyer volksuniversiteit

WIL JE OOK OPKOMEN VOOR JE RECHTEN? KOM DAN NAAR DE VOLKSUNIVERSITEIT

Groepen uit heel Vlaanderen komen samen.

Door naar elkaar te luisteren, helpen we elkaars problemen op te lossen. Je ervaart dat je meetelt als mens en anderen luisteren met respect.

Mensen in armoede komen samen en spreken met elkaar. Je leert van elkaars ervaring.

Samen met anderen denk je na over hoe het anders moet in onze maatschappij. De volksuniversiteit geeft signalen en voorstellen door aan politici.

ATD

VIERDE WERELD

"Ik heb ontdekt dat ik er niet alleen voor sta. Door de volksuniversiteit leerde ik dat ik niet dom ben".

"Ik leerde opkomen voor mezelf en voor anderen. Ik leerde mijn rechten kennen en mezelf beter uitdrukken".

De volksuniversiteit is een initiatief van
ATD Vierde Wereld.

ATD Vierde Wereld is een internationale mensenrechtenbeweging die opkomt voor een samenleving zonder armoede en uitsluiting.

ATD staat voor **All Together for Dignity**
of Samen voor Waardigheid.

ATD
VIERDE WERELD

www.atd-vierdewereld.be
contact@atd-vierdewereld.be
02/647.92.25

Mensen in armoede ontkrachten de vooroordelen

'Op den duur ga je geloven dat het je eigen schuld is'

Rond armoede bestaan heel wat vooroordelen. Daarom lieten Marjke Decuyper en Guy Malfait mensen in armoede hun verhaal doen. In 'Aan de onderkant ligt de lat altijd hoger' nemen ervaringsdeskundigen je mee in hun leef- en denkwereld.

TEKST **WIM TROCH**
FOTO **SOPHIE NUYTTEN**

Mensen in armoede zijn te lui om te werken en te dom om iets bij te leren. Ze hebben een gat in hun hand en kopen dingen die ze niet echt nodig hebben. Het zijn vaak gehoorde vooroordelen als het gaat over mensen in armoede. Daarachter schuilt een complexere werkelijkheid. Want misschien werken mensen niet omdat ze geen betaalbare opvang voor hun kinderen vinden. Of omdat hun gezondheid wankeel is, omdat ze in slecht geïsoleerde huizen wonen. Of omdat het werk niet met het openbaar vervoer bereikbaar is. Misschien vullen mensen in armoede niet alle papieren voor tegemoetkomingen in omdat er te veel moeilijke woorden in staan. Misschien eten ze ongezonder, omdat dat nu eenmaal vaak goedkoper is dan verse groenten. En misschien kopen ze een nieuwe smartphone om hun gedeukte eigenwaarde wat op te poetsen.

Marjke Decuyper en Guy Malfait: 'Als je in armoede leeft, moet je twee of drie keer meer inspanningen doen om hetzelfde te bereiken.'

Wat is armoede eigenlijk?

Guy: 'Je denkt vaak dat het enkel gaat om weinig geld hebben, geen woning of geen werk hebben, maar eigenlijk zit er iets anders achter. De centrale dimen-

boren in arme gezinnen. Vandaag zien we dat die groep ruimer is geworden. Als je niet zo veel reserve hebt, moet er niet veel gebeuren om in armoede te glijden. Langdurige ziekte, ontslag of een echtschei-

ze ongezond, omdat dat nu eenmaal vaak goedkoper is dan verse groenten. En misschien kopen ze een nieuwe smartphone om hun gedeukte eigenwaarde wat op te poetsen.

‘De keuzes die mensen in armoede maken zijn doordacht dan je zou denken’, vertelt Guy Malfait. Samen met Marijke Decuyper – die net als Guy voor armoedevereniging ATD Vierde Wereld werkt – verzamelde hij getuigenissen van mensen in armoede. De verhalen werden gebundeld in het boek *Aan de onderkant ligt de lat altijd hoger*. Als je in armoede leeft, moet je twee of drie keer meer inspanningen doen om hetzelfde te bereiken’, verklaart Guy de titel. De getuigen vertellen waarom ze bepaalde keuzes moeten maken en over hoe anderen naar hen kijken. En meestal willen ze maar één ding: meetellen in de maatschappij.

Waarom hebben jullie dit boek geschreven?

Marijke: ‘We willen dat mensen op een andere manier naar mensen in armoede kijken. Dat ze loskomen van hun vooroordelen. Men denkt dat als mensen in armoede werk vinden, of als ze wat spaarzamer leven, hun probleem snel opgelost zal geraken. Maar we zien dat de zaak veel complexer is en veel genuanceerder. Dat maken de verhalen in het boek duidelijk.’

‘Als je in armoede leeft, is dat tegenwoordig jouw probleem. Je moet het zelf maar oplossen’

GUY MALFAIT

Wat is armoede eigenlijk?

Guy: ‘Je denkt vaak dat het enkel gaat om weinig geld hebben, geen woning of geen werk hebben, maar eigenlijk zit er iets anders achter. De centrale dimensie is ‘disempowerment’. De touwtjes zelf niet meer in handen hebben. Dat gaat heel ver. Bijvoorbeeld over de opvoeding van je kinderen. Veel kinderen die geplaatst worden in een pleeggezin of in een instelling, zijn kinderen uit gezinnen in langdurige armoede. Als ouder krijg je dan de boodschap dat je niet goed voor je kind kunt zorgen. Dat doet wat met een mens. Zo gaat het ook op andere domeinen zoals het zoeken naar werk. Vaak goedbedoeld, maar personen in armoede ervaren een enorme inmenging in hun privéleven, waarbij hun eigen stem vaak niet au sérieux genomen wordt.’

Marijke: ‘En dan gaan mensen revolteren. In het boek staat het verhaal van iemand die door gezondheidsproblemen veel ondersteuning nodig heeft. Men praat over hem, in plaats van met hem. Men neemt beslissingen voor hem. Men behandelt hem als iemand die niet kan nadenken. Als hij dan in opstand komt, krijgt hij het etiket van ‘lastige client’ opgeplakt.’

Guy: ‘Mensen in armoede zijn best in staat om na te denken over hun situatie, en om oplossingen te vinden. Ze vechten er elke dag tegen, en ze vinden ook allerlei strategieën om met armoede om te gaan. Als buitenstaander heb je niet alle context en lijken de gekozen strategieën soms halfbakken, maar als je de mensen zelf hun logica laat uitleggen, dan zie je dat het allemaal wel steek houdt.’

Zelfs in het rijke Vlaanderen lukt het niet om armoede uit te roeien.

Marijke: ‘Vroeger waren arme mensen meestal ge-

boren in arme gezinnen. Vandaag zien we dat die groep ruimer is geworden. Als je niet zo veel reserve hebt, moet er niet veel gebeuren om in armoede te glijden. Langdurige ziekte, ontslag of een echtscheiding kan voldoende zijn. Vaak hebben die mensen – in tegenstelling tot wie in armoede geboren is – gelukkig een netwerk van familie en vrienden waar ze op kunnen terugvallen. Een recent fenomeen zijn de werkende armen. Mensen met uitzendcontracten, bijvoorbeeld. Hen wordt een vast contract voorgespiegeld, maar dat komt er vaak nooit.’

Merken jullie een evolutie van hoe naar personen in armoede wordt gekeken?

Guy: ‘Tot twintig jaar geleden werd armoede gezien als een probleem van de maatschappij. Een structureel probleem in de samenleving, dat we gezamenlijk moeten aanpakken. Tegenwoordig wordt alles gereduceerd tot het individu. En dus: als je in armoede leeft, is dat niet langer een probleem van ons allemaal, maar is dat jouw probleem. Je moet het zelf maar oplossen. Op den duur gaan mensen in armoede ook zelf geloven dat het hun eigen schuld is. Dat komt de beleidsmakers goed uit, want op die manier hebben ze geen verantwoordelijkheid meer.’

‘De focus van de ontslagnemende regering lag op ‘jobs-jobs-jobs’. Maar wat zat daarachter? Niet de bekommernis voor recht op arbeid, zodat iedereen volwaardig kan en mag deelnemen aan de samenleving. De drijfveer is dat men niet wil betalen voor iemand die niet werkt. En of het dan gaat om volwaardig werk, is het minste van de zorgen. Flexi-jobs, nachtwerk, onvoorspelbaar werk ... dat maakt allemaal niet zo veel uit.’

ZO ZIT DAT

BESMETTINGSGEVAAR

Hoe vermijd ik dat ik een verkoudheid of griep krijg?

In deze periode van het jaar ben je sneller verkouden en krijg je soms ook af te rekenen met griep. Je handen wassen met water en zeep is een goede maatregel om besmetting te voorkomen.

Het griepvirus en verkoudheidsvirussen zijn heel besmettelijk. Pratten met iemand die griep heeft, kan al voldoende zijn om geïnfecteerd te worden. Ben je vaak op drukbezochte plaatsen of in afgesloten ruimten? Dan heb je veel kans om besmet te worden. Met een vaccinatie ben je het best beschermd, maar het is geen garantie dat je niet ziek wordt. Je nog laten vac-

cineren als de griep epidemie in het land is, heeft geen zin meer. Het duurt twee weken voor het vaccin werkzaam is.

Hoe kun je de kans op besmetting met het griepvirus of verkoudheidsvirussen verkleinen? Was je handen regelmatig met water en zeep. Op plaatsen zonder water en zeep zijn alcoholgeels nuttig. Let erop dat je met je vingers zo weinig mogelijk in je ogen wrijft en dat je ze niet in je mond steekt. Heeft iemand in je omgeving koorts? Dan doe je er goed aan om harde oppervlakken en voorwerpen zoals kranen, deuren, trapeuningen en het aan-

recht regelmatig te poetsen met een normaal schoonmaakmiddel. Gezond eten, voldoende bewegen en een goede nachtrust maken je minder vatbaar.

Ben je zelf ziek of verkouden? Bedek je neus en mond als je moet hoesten of niezen om geen andere mensen te besmetten. Gebruik het best een wegwerpzakdoekje en gooi het meteen daarna in een vuilnisbak. Doe dat ook als je je neus snuift. Was daarna je handen met water en zeep. ■

'Tot twintig jaar geleden werd armoede gezien als een probleem van de maatschappij. Een structureel probleem in de samenleving, dat we gezamenlijk moeten aanpakken. Tegenwoordig wordt alles gereduceerd tot het individu'

GUY MALFAIT

Wat moet er gebeuren?

Guy: 'Er zijn al veel onderzoeken geweest, met veel concrete voorstellen om armoede te verminderen. In Canada is men er bijvoorbeeld wel in geslaagd om met de hervorming van de kinderbijslag de kindermoede naar beneden te halen.'

Marijke: 'Of in de Scandinavische landen – waar de politici vandaag zo graag naar opkijken – is de kloof tussen arm en rijk in het onderwijs veel minder groot. Kinderen krijgen er meer gelijke kansen. De uitkeringen liggen onder de armoedegrens en moeten dringend opgetrokken worden. Een gevolg van de te lage uitkeringen is dat onze gezondheid eronder lijdt. Je komt terecht in slechte woningen, je kan de tandzorg niet betalen of je bent aangewezen op slechtere voeding. Als je de uitkeringen optrekt, zullen minder mensen gezondheidsproblemen hebben en zal dit minder kosten aan de maatschappij.'

Guy: 'Het ontbreekt niet aan recepten. Wel aan de wil om er iets aan te doen.' ■

>>> Op www.aandeonderkant.be vind je meer achtergrondinformatie over een vijfjigal voorordelen.

FINANCIËLE STEUN

Wanneer heb ik recht op een tegemoetkoming van het Kankerfonds?

Kankerpatiënten met een beperkt inkomen die het moeilijk hebben om hun medische kosten te betalen, kunnen een beroep doen op het Kankerfonds voor financiële steun. Het Kankerfonds is een initiatief van Kom op tegen Kanker.

3 395 euro, voor alleenstaanden zonder kinderen is dat 1 787 euro. Ook de uitgaven voor medische zorg en niet-medische zorg, zoals een prui of hulp in het huishouden, spelen mee. Die kosten moeten, berekend op een periode van 12 maanden, een bepaald percentage van je inkomen bedragen.

Kankerpatiënten die na terugbetaling van hun medische kosten door het ziekenfonds en andere instellingen financiële problemen ondervinden, kunnen aankloppen bij het Kankerfonds. Om recht te hebben op een tegemoetkoming geldt een inkomensgrens. Voor gezinnen met twee kinderen bijvoorbeeld mag het maandelijks netto-inkomen niet hoger zijn dan

Voldoe je aan de voorwaarden? Dan geeft het Kankerfonds een tegemoetkoming tussen 250 en 1 750 euro. Dat kan meerdere keren als de kosten voor zorg hoog blijven.

De dienst Maatschappelijk Werk van je ziekenfonds, het OCMW of de sociale dienst van het zieken-

huis waar je in behandeling bent, dient een aanvraag voor tegemoetkoming in bij het Kankerfonds. Je kunt dat zelf niet doen. Het gebeurt via een webapplicatie.

De aanvrager moet ook een dossier per post of online bezorgen waarin hij de gegevens voor een jaar verzamelt. Het bevat onder meer een bewijs van inkomen, een medisch attest en een betalingsbewijs van zorgkosten. Na een jaar kan een nieuw dossier ingediend worden. ■

**>>> www.cm.be/zorglijn
Kankerfonds 078 15 07 02**

DIGID

Hebben Belgische grensarbeiders ook recht op de Nederlandse elektronische identiteitskaart?

In een recent arrest verplicht de Nederlandse Raad van State de Nederlandse overheid om een Digid af te leveren aan Belgische grensarbeiders. De Digid is de Nederlandse variant van onze elektronische identiteitskaart. Gebruikers kunnen met de Digid snel online informatie opvragen, veilig communiceren met over-

heidsinstanties en online zaken regelen. Volgens het arrest is de Digid een sociaal voordeel, dat niet zomaar mag worden ontegd aan grensarbeiders die in Nederland gewerkt hebben.

Belgische grensarbeiders die in Nederland gewerkt hebben, zullen dus een Digid kunnen aan-

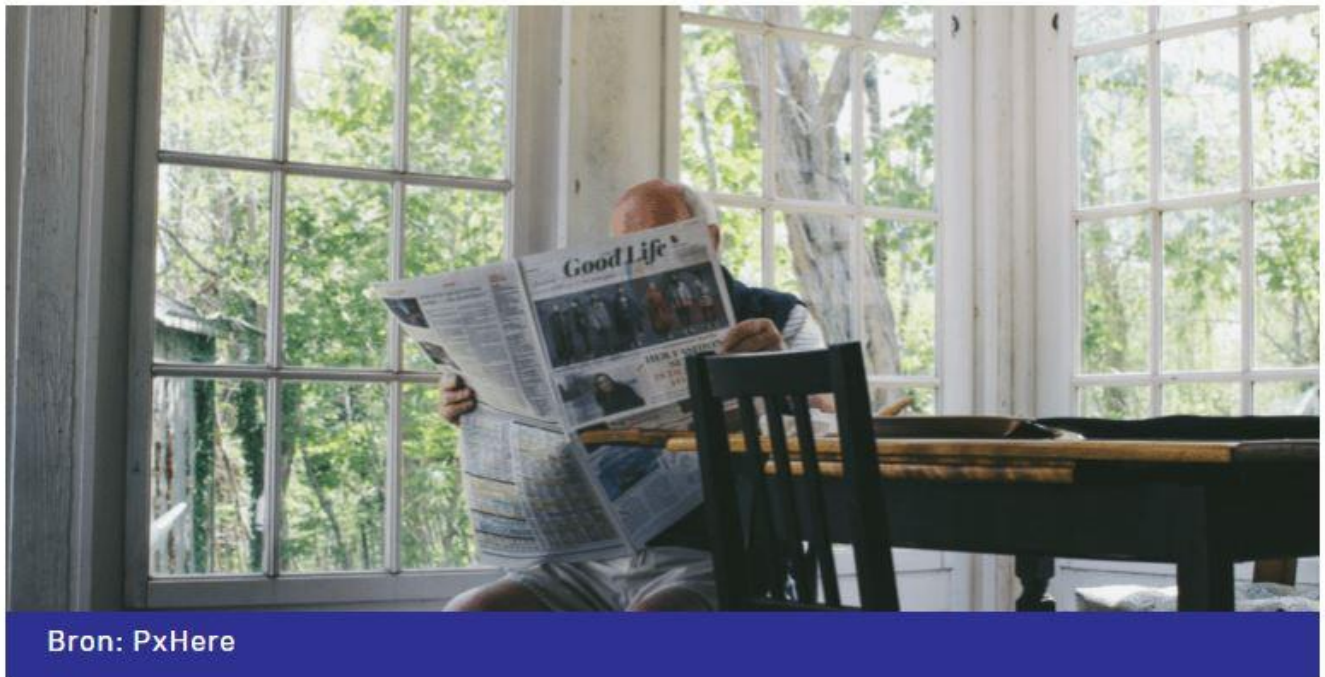
vragen. Waarmee ze dan op de Nederlandse overheidsites zullen kunnen inloggen en gegevens aanpassen, formulieren of sociale voordelen aanvragen, belastingen indienen, enzovoort. Hoe dit praktisch zal verlopen, moet wel nog uitgeklaard worden. ■

Bijlage 6: Artikel Wereldmorgen

Zoeken

Opinie - Guy Malfait, ATD Vierde Wereld .

“Wij zitten al heel ons leven in lockdown”

In coronatijden lijken onze gangbare normen en waarden aardig onder druk te staan. Na drie weken in ons kot blijven, zien we onszelf dingen doen waarvan we nooit dachten dat het ons zou overkomen.

---

woensdag 8 april 2020 16:09

In mijn belronde vorige week naar mensen in armoede met wie ik in contact ben, was ik verrast door de reactie van Dirk. Ik had me voorbereid op een deprimerend verhaal. Dirk heeft zo al moeite met eenzaamheid, wat moest dat worden nu hij verplicht is elke dag thuis te blijven? Maar Dirk reageerde heel laconiek. "Lockdown? Laat me niet lachen, ik leef al heel mijn leven in lockdown." En hij ging verder, "voor ons, mensen in armoede, is dat dagelijkse kost. Misschien dat de andere mensen nu eindelijk eens gaan beseffen wat wij meemaken."

Die laatste zin is de hele week door mijn hoofd blijven spoken. Ik hoorde bijna exacte dezelfde woorden van lotgenoten van Dirk. Aan de leider van een indianenstam wordt de volgende quote toegekend: "*Never judge someone until you walked two moons in his mocassins.*" We zitten nog maar drie weken in onwennige *mocassins* en nu al lijkt het erop dat veel van onze vooroordelen over mensen in armoede als een boemerang in ons gezicht terugkomen nu we zelf in situaties verkeren die gelijkenissen vertonen met hun dagelijkse realiteit.

Denk bijvoorbeeld aan de technische werkloosheid, een realiteit voor ondertussen meer dan 1 miljoen Belgen. De eerste dagen leek het wel de hemel op aarde: eindelijk tijd, lekker uitslapen, geen stress, geen deadlines. Na drie weken lijkt het eerder de hel op aarde! Ik zag een prachtige cartoon de revue passeren waarin een CEO gelukkig achterover leunt op zijn bureaustoel en met een grote glimlach zegt: "Straks betalen ze nog om aan het werk te mogen!" Het zo gezegde luilekkerleventje van mensen in armoede blijkt, nu we het zelf ten dele meemaken, toch niet zo aantrekkelijk. Inderdaad. Ook mensen in armoede wensen, net zoals u en ik, een zinvolle dagbesteding met bijhorend loon.

Stress kenden we voornamelijk vanuit ons werk: deadlines halen of extra opdrachten. Stress is de motor die ons vooruit stuwde. Wat we nu meemaken is een heel andere vorm van stress. Het is een stress die ons verlamt omwille van de financiële donderwolk die komt aandrijven, stress die op onze zenuwen werkt, omdat we met het hele gezin opeengepakt zitten in ons kot en ook de stress dat we de touwtjes van ons leven niet langer in handen hebben door dat coronabeestje. Dat is het soort stress waar mensen in armoede al lang mee vertrouwd zijn. Het soort stress dat je uitput en verlamt waardoor je er soms niet toe komt helder te denken of beslissingen te nemen.

De term 'pedagogisch verantwoord' is de afgelopen weken voor sommige ouders een heel rekbaar begrip geworden. Het aantal uren dat we onze kroost ongestoord laten tv kijken, Fortnite spelen of op de Playstation laten met bijhorende chips is bij momenten ongezien. Ook de relatie met onze partner staat op scherp voor veel mensen. In plaats van eindelijk tijd voor elkaar, proberen we elkaar nu soms te mijden om de druk van de ketel te houden. Het is indrukwekkend hoe de opgelegde coronamaatregelen ons anders doen handelen en invloed hebben op ons normenbesef. Nee, wij zijn niet veranderd, maar de omstandigheden hebben ons gedrag veranderd. Dat onderscheid wordt wel eens over het hoofd gezien wanneer we het hebben over mensen in armoede. Er wordt soms heel vlug gezegd dat ze schromelijk tekort schieten als ouder of partner, alsof de leefomstandigheden bij hen geen impact hebben op het gedrag.

Ondanks de gelijkenissen is het ook goed te weten dat enkele weken de *mocassins* van mensen in armoede aantrekken nog iets heel anders is dan ook hun kleren aan te trekken en in hun kot te wonen. Het vraagt weinig verbeeldingskracht om te zien hoe het stressniveau anders beleefd wordt als je in een klein appartementje woont op je 23^e dan wanneer je een vrijstaande woning hebt met een ruime tuin.

Ook de financiën maken een wereld van verschil. In je kot blijven, is uiteraard makkelijker met Netflix, een laptop of tablet voor ieder kind en 's avonds een Deliveroo bellen omdat je geen energie over hebt om te koken. Het is ook anders omgaan met de opgelegde maatregelen als je weet dat heel België en, bij uitbreiding, zowat de hele wereld in hetzelfde schuitje zit. Mensen in armoede zijn bij de meeste statistieken steeds de uitzondering op de regel. Dat voelt helemaal anders.

Maar het grootste verschil zit waarschijnlijk nog in het perspectief. Voor de gemiddelde Belg is de coronacrisis een crisis. Dit wil zeggen: er komt ooit een einde aan. De collega's zien we binnenkort terug, er komt vast weer structuur in ons leven en de rust in ons gezin zal zijn weg wel terugvinden. Bij mensen in armoede valt dat perspectief soms helemaal weg. Je zal maar in armoede opgegroeid zijn.

Zelfs als we geen twee '*moons*' lang in de onwennige *mocassins* moeten rondlopen, dan hoop ik vooral dat we onze gangbare vooroordelen over mensen in armoede kritisch durven te bekijken. Dan kan de coronacrisis een '*krisis*' worden zoals in de oorspronkelijke Griekse betekenis: een beslissend keerpunt, een soort resetknop. Dan kunnen dankzij corona – met schroom schrijf ik de woorden neer – ook mensen in armoede recht hebben op volwaardige jobs, betaalbare woningen of gelijke onderwijskansen. De kennis en ervaring van mensen in armoede zullen we daarvoor hard nodig hebben.